

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКА ТА ОСВІТА БЕЗ КОРДОНІВ»

*XXXII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

**«ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ
СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Тези доповідей

21 червня 2020 р.

Одеса
2020

УДК 0.82

ББК 94.3

Інноваційні досягнення сучасних наукових досліджень: XXXII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: тези доповідей, Одеса, 21 червня 2020 р. – Дніпро: ГО «НОК», 2020 – 96 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на XXXII міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Інноваційні досягнення сучасних наукових досліджень». Для науковців, аспірантів, здобувачів, викладачів та студентів вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ.

Оргкомітет інтернет-конференції не несе відповідальності за матеріали опубліковані в збірнику. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Всі матеріали надані в авторській редакції та виражають персональну позицію учасника конференції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Бібліографічний опис матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції зареєстровано в міжнародній наукометричній базі «*Google Scholar*».

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Безбабічева О. І., Пономаренко Р. В. Удосконалення організаційно-технологічної діяльності при реконструкції мостів.....	6
Вайганг Г. О., Комар К. В. Обґрунтування доцільності розвитку автомобільної самоорганізованої мережі (VANET) в структурі інтелектуальних транспортних систем.....	13
Гімер П. Р., Угриновський А. В. Вивчення процесу падіння плунжера в свердловині у висхідному потоці газу.....	17

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Карабут Н. О. Аналіз вразливостей інформаційної системи.....	21
Тіменко А. В., Шкарупило В. В. Нейромережева модель як засіб прогнозування стану IoT-системи.....	26

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Дробот А. О. Організація соціально-побутового забезпечення пасажирів та працівників Криворізького відділку залізниці на межі 50-60-х років ХХ ст.....	30
--	----

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Васильєва К. В. Роль англійської мови у міжнародній економічній діяльності людини.....	33
Кушлаба М. П. Психологічні засоби художності в оповіданні «Малорос-європеєць» Володимира Винниченка (до 140-річчя від дня народження).....	36
Пашкова Н. І. Лексема бурдей в українських говорах.....	43

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Другова Є. В. Криза як чинник активізації розвитку інноваційних форм зайнятості на ринку праці.....	47
--	----

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Блохіна І. О. Роль емоційного інтелекту під час протидії психологічному впливу на особистість.....	52
---	----

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Васильєва К. В. Активне використання сучасних технологій при створенні методичних матеріалів у закладах вищої освіти.....	57
Воробйова Л. С. Шляхи збільшення активності студентів економічного напрямку підготовки у немовному ВНЗ.....	61
Vorobiova L. S. Webinars as an effective way of teaching during the distance learning.....	65
Vorobiova L. S. Difficulties in distance learning of cadets in the non-linguistic university.....	70
Садовніков О. К., Хіріна Г. О. Доцільність гаджетів в сучасному освітньому процесі.....	73
Середя Х. В. Open Ukrainian Citation Index як інструмент для відстеження публікаційної активності та цитованості українських вчених, видань та установ.....	76
Tsepkało O. V. Applying the project method in teaching ESP at Tertiary School.....	83
Tsepkało O. V. Authentic specialism-related video materials for ESP instruction to chemical engineering students.....	86
Шалова Н. С. Особливості навчання іноземної мови в університеті в умовах карантину.....	90

ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ

Павлюк Л. І. Перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. 93

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ РЕКОНСТРУКЦІЇ МОСТІВ

Безбабічева О. І.,

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри мостів, конструкцій
та будівельної механіки
Харківський національний
автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна*

Пономаренко Р. В.,

*головний інженер
Товариство з обмеженою відповідальністю
«Перша Дорожньо-Будівельна Компанія»
м. Васильків, Україна*

На автомобільних дорогах України багато складних інженерних споруд, серед яких важливішими є мостові споруди. З загальної кількості 16155 мостів, понад 10000 не відповідають сучасним нормам і стандартам за габаритами і вантажопідйомністю, і понад 2000 потребують термінового ремонту. При цьому, 81 відсоток мостів побудовано до 1980 року, серед них є багато споруд з віком понад 60 років [1]. Приблизно 93 % автодорожніх мостів в Україні є залізобетонними. Для залізобетонних мостових споруд 60 років – це вже є критичний вік, за яким поведінка споруди під зростаючим навантаженням може стати непередбаченою і призвести до миттєвих руйнувань несучих елементів.

Такі випадки останнім часом вже спостерігаються в різних частинах України. Огляд даних щодо статистики та результатів обстежень мостів показав, що за даними Аналітичної експертної системи управління мостами (АЕСУМ) станом на 2016 р. налічувались актуальні дані лише для 6919 одиниць залізобетонних мостів, з загальної кількості мостів, підпорядкованих Укравтодору. Для 9268 одиниць мостів технічний стан був невизначеним. 1873 одиниці залізобетонних мостів, які були обстежені і занесені в базу АЕСУМ, потребували негайного ремонту для подальшої безпечної експлуатації. Станом на 2018 р. за останні 5 років кількість мостів, що перебувають в аварійному стані збільшилася вдвічі і складала 152 споруди, з яких 124 – на дорогах державного значення [1–3]. В останні роки відбувається погіршення експлуатаційних станів мостів, обумовлене також недостатнім рівнем фінансування на їх обстеження, утримання та відновлення.

Збереження та ефективна експлуатація мостових споруд на автомобільних дорогах нашої країни стають важливими і актуальними питаннями, про що свідчить оприлюднення проекту розпорядження КМУ «Про схвалення концепції державної цільової економічної програми відновлення мостів на автомобільних дорогах загального користування державного та місцевого значення на 2020 – 2025 роки».

При визначенні технічного стану існуючих мостів за нормами ДСТУ-Н Б.В.1.3-23:2013 [4] мостова споруда може отримати один з 5 експлуатаційних станів. Якщо за сукупністю показників за оціночною шкалою міст набирає менше 39 балів, він отримує статус «непрацездатний» (5 стан). В таких випадках «ведеться постійний нагляд та контроль за виконанням обмежень руху з залученням спеціалізованої організації. терміново вирішується питання про реконструкцію споруди або про її закриття. Вживаються тимчасові заходи для запобігання аварії». Цей стандарт в частині оцінювання технічного стану мостів є

регламентним та обов'язковим. Нажаль, у термінах та визначеннях до вказаних норм не існує визначення «реконструкція». Хоча є визначення для капітального ремонту як комплексу будівельно-монтажних робіт, який полягає у відновленні, підсиленні або заміні елементів моста, які втратили свої проектні показники. Таке двояке тлумачення вже є певним ризиком при складанні технічних завдань на реконструкцію (або капітальний ремонт), при виконанні робочих проектів, при виборі підрядника, при фінансуванні робіт та при контролі за етапами виконання робіт.

Термінологічне роз'яснення терміну «реконструкція» знаходимо в Державних нормах ДБН В.2.3-22:2009. Споруди транспорту. Мости та труби. Основні вимоги проектування [5], де вказано, що реконструкція – це комплекс будівельно-монтажних робіт, спрямованих на відновлення або перебудову моста з наданням йому потрібних експлуатаційних характеристик. Таким чином, при реконструкції можливі конструктивні зміни: збільшення габаритів, зміна конструктивних схем, застосування заходів з підсилення елементів до вимог сучасних норм. При цьому необхідно створювати робочий проект реконструкції за правилами нового будівництва.

Поряд з загальними принципами та методами управління, які регламентуються нормами та стандартами, ефективними засобами з раціонального використання коштів можуть стати індивідуальні принципи, методи та особливості організації будівництва для кожної споруди. Для удосконалення організаційно-технологічної діяльності галузі будівництва мостів внаслідок певної невизначеності умов, наявності ризиків та складності організаційного процесу з багатьма учасниками, корисним буде застосування моделей теорії прийняття рішень.

Застосування системного підходу при створенні об'єктів, впровадження та удосконалення методів організації, планування та управління, спрямованих на підвищення продуктивності праці та високого рівня експлуатаційної надійності, довговічності та безпеки транспортних споруд спроможні суттєво зменшити можливі ризики. Системне проектування, без якого неможливо налагоджувати сучасні ефективні організаційно-технологічні схеми життєвого циклу споруд, відкриває нові можливості для застосування сітьового планування та оптимізації процесу будівництва (реконструкції). У сітьових моделях можуть враховуватися вартість, потрібні ресурси та їх відміна у часі. Об'єкти дорожнього будівництва, зокрема мостові споруди відносяться до динамічних складних систем. Динамічність системи виявляється у зміні стану, взаємозв'язків, виникненні нових обставин. Для чіткого планування і управління необхідно розробити модель процесу будівництва чи реконструкції мосту. Такою моделлю стає сітьовий графік, який чітко визначає тривалість будівництва і дозволяє знайти можливість його оптимізації (скорочення термінів, розподіл ресурсів). Це також і математична модель, що дозволяє за допомогою інформації про хід робіт аналізувати та оцінювати обставини і перевіряти ефективність рішень. Сітьове планування в Україні, нажаль, в останні роки втратило свої позиції порівняно с періодом радянського мостобудування.

Мостобудівельний підрозділ, дорожньо-будівельна організація, великий міст, – є системами, які постійно знаходяться під впливом різних факторів. До факторів детермінованих, що змінюються за певними правилами, можна віднести нові законодавчі положення, нормативні вказівки, регламенти, оперативні вказівки вищих органів. Фактори випадкового характеру складно повністю передбачити. Це особливі природно-кліматичні впливи, поломки машин, перебої в постачанні, зміна політичних реалій і т. д. Необхідність мінімізувати впливи всіх цих

факторів і визначає головні завдання керуючої системи. Такими завданнями є підтримка встановленого ритму роботи об'єкту управління, створення умов для його нормального функціонування і планомірного, безперервного руху до поставленої мети з будівництва або реконструкції. Для успішної реалізації цих завдань сучасна система управління повинна бути оперативною, економічною, надійною, раціональною, і оптимальною за певними критеріями. Оперативність системи управління містобудівельної галузі, як і будь-яка складна система за теоріями управління характеризується високою швидкістю підготовки і виконання прийнятих рішень.

До складових системного підходу слід також віднести розробку та впровадження інноваційних рішень: проробку патентних рішень, аналіз передового досвіду, розробку стандартів організацій, технологічних регламентів на створення конструкцій та інноваційних технологічних рішень. Значна роль у створенні надійних та довговічних споруд належить варіантному проектуванню, техніко-економічному обґрунтуванню, науково-технічному супроводу закладених у проект інноваційних рішень, здійсненню своєчасних контролюючих заходів з дотримання проектних рішень та якості виконання робіт. Важливу роль відіграє організація ресурсного забезпечення реконструкції. До числа найважливіших вимог до системи ресурсного забезпечення при ремонтах мостів та шляхопроводів відносять можливість виробничих маневрів в рамках ресурсопотоків шляхом обміну та перестановки ресурсів. Суть ресурсного підходу полягає у встановленні в межах конкретної технології граничного рівня якості, досягнення якого робить подальші витрати ресурсів малоефективними [6]. Вся діяльність зі створення надійних споруд повинна регламентуватись державними стандартами, законами, стандартами організацій, технологічними правилами, картами, типовими проектами тощо.

Велике значення для ефективного організаційно-технологічного забезпечення якісної та ефективної реконструкції мостів мають: професіоналізм всіх задіяних в процесі учасників, їх вміння приймати рішення у складних ситуаціях; стимулювання якісного виконання робіт, втілення інновацій. В умовах перехідної моделі організації робіт з будівництва мостів від планової до комбінованої, важливим є передбачити відповідальність за неякісне виконання будівельних робіт у вигляді вагомих штрафів. Також ефективним було би призначати певний період сумісної експлуатації споруди службою експлуатації та представниками підрядника, який мав би відповідати за виявлені після введення споруди приховані дефекти, або низьку якість виконаних окремих робіт.

Висновки:

1. Стан парку мостів України потребує великого обсягу робіт з їх збереження та реконструкції, зокрема, робіт організаційно-технологічного плану.
2. Ефективна організаційна робота можлива лише за умов застосування сучасних методів, технологій управління, системного підходу, своєчасного контролю, завдяки професіоналізму виконавців робіт всіх рівнів.
3. Для раціонального розподілу коштів необхідні термінові роботи з отримання недостатньої інформації у базах даних щодо технічного стану мостових споруд за даними обстежень в усіх регіонах. Для цього необхідно проведення обстежень у встановлені терміни та своєчасне усунення дефектів, вказаних в звітах з обстежень, поки споруди масово не перейшли у аварійний стан.

Література:

1. Повідомлення про оприлюднення проекту розпорядження КМУ «Про схвалення концепції державної цільової економічної програми відновлення мостів на автомобільних дорогах загального користування державного та місцевого значення на 2020-2025 роки»: Державне агентство автомобільних доріг України. URL: https://ukravrtdor.gov.ua/4497/hromadske_obhovorennia/58372.html?fbclid=IwAR0TcjQghkyZO49QDSsOdbjTWHz8yeNr02U2qIkj699XR-JW0nrxdRQBqM (дата звернення: 17.06.2020)
2. Боднар Л. П., Коваль П. М., Степанов С. М. Обстеження мостів та вдосконалення критеріїв планів з обстежень. Дороги і мости. Київ, 2017. Вип. 17. С. 42-53.
3. Давиденко О. О. Статистичний прогноз технічного стану автодорожніх мостів України. Мости та тунелі: теорія, дослідження, практика. 2016. Вип.10. С.4-12.
4. ДСТУ-Н Б.В.1.3-23:2013. Настанова з оцінювання і прогнозування технічного стану автодорожніх мостів. [Чинні від 2013-12-01]. Мінрегіон України. Київ, 2013. 43 с.
5. ДБН В.2.3-22:2009. Мости та труби. Основні вимоги проектування. [Чинні від 11.11.2009]. Мінрегіонбуд України. Київ, 2009. 75 с.
6. Пшинько А. Н., Радкевич А. В., Мьякенькая И. В. Применение системного подхода ресурсного обеспечения при ремонте мостов и путепроводов. Наука и прогресс транспорта. *Вестник Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта*. 2010. № 33. С. 208-212.

ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЬНОЇ САМООРГАНІЗОВАНОЇ МЕРЕЖІ (VANET) В СТРУКТУРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ

Вайганг Г. О.,

кандидат технічних наук,

доцент кафедри кібербезпеки та соціальних наук

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Київ, Україна

Комар К. В.,

аспірант кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Національний транспортний університет

м. Київ, Україна

Збільшення площі міст, викликане урбанізацією населення, веде не тільки до збільшення висотності забудови, але і розширення дорожньої мережі як наслідок. У сукупності з підвищенням цінової доступності автомобілів дана тенденція неодмінно призводить до загострення проблем, пов'язаних зі збільшенням щільності та насиченості транспортних потоків. Початок ХХІ століття інтенсифікував розвиток нового напрямку, метою якого стало створення інфокомунікаційної структури, яка дозволила б забезпечити учасників дорожнього руху не тільки даними, пов'язаними з безпекою, але й новими видами інформаційних послуг. Така інтеграція інноваційних інформаційних, комунікаційних технологій та засобів автоматизації до структурних складових транспортної інфраструктури розширює можливості трансформації інтелектуальних транспортних систем (ІТС) у цифрове суспільство.

Інтелектуальні транспортні системи (ІТС) являє собою інтегровану систему людей, доріг та транспортних засобів, яка використовуючи сучасні технології, покликана суттєво сприяти підвищенню безпеки дорожнього руху, ефективності та комфорту, а також збереженню навколишнього середовища шляхом реалізації оптимального руху за рахунок зменшення заторів [1].

Одним з найважливіших компонентів ІТС є автомобільна самоорганізована мережа VANET (Vehicular Ad Hoc Network), вузли якої представлені самими транспортними засобами та встановленими спеціалізованими модулями зв'язку. Першочерговою метою даного різновиду мереж є повідомлення учасників дорожнього руху про виникнення нештатних ситуацій. Даний функціонал організовується за допомогою автоматизованої розсилки повідомлень від додатків пов'язаних з безпекою дорожнього руху через мережу. Крім того, розвиток мережі VANET є одним із шляхів забезпечення своєчасного інформування водіїв про дорожню ситуацію, що дасть можливість перерозподілу транспортних потоків і сприятиме зменшенню щільності заторів [2; 3].

VANET, як частина концепції ІТС, що виконує роль формування високо динамічної, самоорганізованої мережевої структури, для передачі інформації про дорожній трафік та інциденти. Мережі VANET є відправною точкою для побудови повномасштабної ІТС, оскільки вони можуть функціонувати як спільно з інфраструктурними станціями, так і самостійно. Висока вартість розгортання інфраструктурної частини ІТС додатково підкреслює вагомість мереж VANET в складі загальної комплексної системи [4].

Мережі VANET мають ряд особливостей, таких як висока швидкість руху транспортних засобів, щільність вузлів, мінливість структури і складу мереж, найчастіше кластеризація на ізольовані

ділянки. Все це накладає особливі вимоги на режими і параметри функціонування мережі. Так, ключовими вимогою є мінімізації затримок для передачі повідомлень від додатків безпеки дорожнього руху та підтримання високого рівня комунікаційних каналів мережі. Подібні вимоги передбачають необхідність використання спеціалізованої технології бездротового зв'язку – WAVE [5].

Інтелектуальні транспортні системи враховують як вимоги, що висуваються до ефективного функціонування телекомунікаційних мереж, телематичних вузлів транспортних засобів та сенсорних приладів транспортної інфраструктури.

Підходи до підвищення безпеки руху транспортних засобів на основі інформаційного обміну між вузлами мережі обумовлюють необхідність створення спеціалізованих систем. Однією з вагомих проблем, що виникає при проектуванні подібних масштабних систем, є баланс між такими показниками як простота організації, ефективність функціонування та економічна рентабельність.

Простота організації мережі VANET включає в себе можливість впровадження нового рішення в існуючу технічну інфраструктуру. При цьому дасть можливість створення однорідної, доступної інформаційної структури для всіх учасників мережі.

В першу чергу можна відзначити три основні напрямки діяльності:

- підтримка водіїв транспортних засобів, як активних учасників транспортного руху (навігація, обхід численних зіткнень, зміну дорожньої розмітки);
- завчасне забезпечення актуальною інформацією для водіїв (швидкісний режим, відомості про проведенні дорожніх робіт);
- попереджувальна безперебійна передача сигналів (аварійні умови, перепони небудь події, несприятливі дорожні обставини) [6].

Таким чином, розвиток та ефективність функціонування ІТС базується на забезпеченні зв'язку між транспортними засобами, що здійснюється на дуже точній та актуальній інформації про навколишнє середовище, яка, в свою чергу, вимагає використання чутливих систем позиціонування та інтелектуальних комунікаційних протоколів для обміну інформацією.

Література:

1. Anand, P. Intelligent Vehicular Networks and Communications Fundamentals, Architectures and Solutions / P. Anand, N. Chilamkurti, A. Daniel, S. Rho // Todd Green, 2017. – 227 p.
2. Кучерявый, Е. Особенности развития и текущие проблемы автомобильных беспроводных сетей VANET / Кучерявый Е., Винель А., Ярцев С. // «Электросвязь», № 1, январь 2009, с. 24-28.
3. Dressler, F. Inter-Vehicle Communication – Quo Vadis / Dressler F., Hartenstein H., Altintas O., Tonguz O. K. // IEEE Communications Magazine, vol. 52, no.6. June 2014. – P. 170-177.
4. Аyyappa, B. Vehicular Ad Hoc Networks (VANET): Architectures, methodologies and design issues / B. Аyyappa, P. Mohan Kumar // 2016 Second International Conference on Science Technology Engineering and Management (ICONSTEM). 30-31 March 2016. – P. 177-180.
5. ETSI EN 302 636-5-1 V2.1.1 (2017-08) Intelligent Transport Systems (ITS); Vehicular Communications; GeoNetworking; Part 5: Transport Protocols; Sub-part 1: Basic Transport Protocol
6. Потаман С. А., Шишаев М. Г. Современные технологии сетей типа Ad-hoc и возможные подходы к организации одноранговых телекоммуникационных сетей на базе мобильных устройств малого радиуса действия // Сборник научных трудов. – Новосибирск: ФГБОУ НГТУ, 2010. – С. 1-5.

ВИВЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПАДІННЯ ПЛУНЖЕРА В СВЕРДЛОВИНІ У ВИСХІДНОМУ ПОТОЦІ ГАЗУ

Гімер П. Р.,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри будівництва та енергоефективних споруд

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

Угриновський А. В.,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри розробки та експлуатації нафтових і газових родовищ

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

Для продовження періоду експлуатації обводнених газових чи низьконапірних нафтових свердловин за рахунок використання власної енергії часто використовують плунжерний піднімач. Одним з варіантів є плунжер типу «літаючий клапан», який складається із втулки у формі пустотілого циліндра і кульки (Рис. 1). При експлуатації свердловин таким піднімачем циліндр з кулькою падають вниз окремо, але піднімаються вгору як одне ціле. Важливим питанням при цьому є визначення часу падіння плунжера в колоні НКТ у висхідному потоці рідини чи газу.

Рис. 1. Плунжер типу «літаючий клапан»

В роботі Абдуллаєва В. Д. [1] вивчалася питання визначення часу падіння і піднімання плунжера в колоні НКТ залежно від параметрів системи свердловина-пласт, але для конструкції корпусу плунжера у вигляді циліндра із радіальним стержнем. Що не унеможливило застосування цієї методики для досить поширеної конструкції плунжера типу «літаючий клапан».

Раніше нам вже розглядалася задача щодо дослідження падіння плунжера в рідині [2]. В даній роботі ми дослідимо падіння плунжера в газовому потоці.

Для цього розглянемо наступну задачу. Нехай пустотіле циліндричне тіло падає з деякою постійною швидкістю v_0 у висхідному потоці газу з витратою Q_g в колоні НКТ, причому осі циліндра і НКТ співпадають. Система рівнянь, яка описує такий рух складається з рівнянь рівноваги сили ваги G , сил тиску F_p і сил тертя T , що діють на виділені елементи:

- рівняння рівноваги циліндра, що падає:

$$-G_p + F_{p1} - F_{p2} + T_0 + T_1 = 0; \quad (1)$$

- рівняння рівноваги об'єму газу всередині циліндра:

$$-G_{g0} + F_{pg01} - F_{pg02} - T_0 = 0; \quad (2)$$

- рівняння рівноваги об'єму газу між циліндром і стінкою НКТ:

$$-G_{g1} + F_{pg11} - F_{pg12} - T_1 - T_2 = 0. \quad (3)$$

А також, рівняння нерозривності потоку газу в колоні НКТ:

$$Q_g = q_0 + q_1 - v_0 \pi (r_1^2 - r_0^2). \quad (4)$$

За результатами виконаних теоретичних досліджень одержано аналітичну залежність для розрахунку швидкості падіння корпусу плунжера v_0 у висхідному потоці газу. Ця формула враховує масу корпусу плунжера і його геометричні розміри, а також швидкісні параметри висхідного потоку рідини.

Для оцінки розподілу потоків газу між внутрішнім і кільцевим каналами було використане програмне забезпечення для інженерного моделювання ANSYS. Ці розрахунки дозволили отримати співвідношення швидкості газу в кільцевому каналі між циліндром, що падає, і стінкою НКТ до швидкості висхідного потоку газу для різних діаметрів НКТ і плунжера.

Література:

1. Абдуллаев В. Д. Исследование факторов, влияющих на работоспособность плунжерного лифта [Текст] / В. Д. Абдуллаев, Д. С. Исмаилов. – (НИПИ «Нефтегаз»), № 4, 2010. – с. 39-43.

2. Himer P. R. Studying the process of falling plunger in the well in the ascending fluid flow / P. R. Himer, A. V. Uhrynovskiy // Actual problems of renewable power engineering, construction and environmental engineering : book of abstracts : III International Scientific-Technical Conference, (7-9 February 2019, Kielce, Poland). – Kielce, 2019. – P. 31.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

АНАЛІЗ ВРАЗЛИВОСТЕЙ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Карабут Н. О.,

старший викладач кафедри моделювання

і програмного забезпечення

Криворізький національний університет

м. Кривий Ріг, Україна

Забезпечення захищеності інформаційної системи є одним з найважливіших етапів її розробки та підтримки. Очевидно, що інформаційна система, віддана у виробництво без будь-яких засобів захисту від загроз, не несе ніякої практичної і матеріальної цінності. Наприклад, система здійснення і обробки торгових угод, реалізована без використання алгоритмів шифрування, не може гарантувати цілісність оброблюваних даних. Природно, така система не повинна і не буде використовуватися в реальних торгових операціях.

При проектуванні будь-якої нової інформаційної системи, а також при використанні вже реалізованої системи стоїть проблема гарантії її захищеності від компрометації. Гарантія потрібна не тільки для кінцевого користувача, але і, наприклад, для особи, що виділяє кошти на розробку інформаційної системи. Аналіз захищеності розроблюваної системи рекомендується проводити за допомогою моделювання потенційних загроз. Останнім часом нові уразливості з'являються щодня, тому важливо вміти класифікувати загрози і оцінювати їх за ступенем ризику.

Інформаційна безпека визначається всіма аспектами, пов'язаними з досягненням і підтриманням конфіденційності, цілісності, доступності,

невідмовності, підзвітності, автентичності і достовірності інформації або засобів її обробки.

Захист інформації повинен носити комплексний характер, однак, необхідно враховувати можливість виникнення загроз, специфічних для даної інформаційної системи. На етапі проектування системи захисту інформації важливо не упустити істотних деталей і, в той же час, не переоцінити деякі з них. Необхідно знати про характер можливих небезпек, класифікувати загрози і проводити заходи щодо їх усунення.

Основний принцип забезпечення безпеки інформаційної системи лежить в аналізі потенційних загроз, проведенні заходів щодо їх усунення та подальшому аналізі стану безпеки системи. Моделювання загроз дозволяє структурувати процес забезпечення безпеки інформаційної системи і позначити загрози, які здатні завдати найбільшої шкоди і які необхідно усунути в першу чергу.

Не можна забезпечити безпеку інформаційної системи без належного розуміння специфіки і походження загроз. Зазвичай, уразливості усуваються в міру їх виявлення, часто випадковим чином. Використовуючи цей підхід, неможливо відповісти на питання: «чи достатньо безпечна інформаційна система?».

Моделювання загроз не є одноразовим процесом. Це ітеративний підхід, який починається з ранніх стадій розробки системи і триває протягом усього її життєвого циклу. Необхідність ітеративного підходу обумовлена двома причинами. По-перше, фізично неможливо виявити і зафіксувати всі потенційні для системи загрози за один раз. По-друге, розроблений додаток (інформаційна система) неодмінно адаптується під функціональні вимоги, що постійно змінюються та призначені для користувача. Тому моделювання загроз необхідно повторювати протягом усього розвитку інформаційної системи.

Фахівці з безпеки компанії Microsoft запропонували процес моделювання загроз, що складається з шести етапів [1]:

- визначення ресурсів, що захищаються;
- огляд архітектури;
- декомпозиція системи;
- визначення загроз;
- документація загроз;
- пріоритезація загроз.

На першому етапі визначаються всі ресурси, які необхідно захищати. Це можуть бути конфіденційні дані, бази даних, веб-сторінки і т. д., далі проводиться документація функцій інформаційної системи, її архітектури, фізичної конфігурації і технологій, використаних для її реалізації. Можливий пошук вразливостей в дизайні інформаційної системи. Визначення використовуваних в реалізації технологій допоможе не упустити специфічних для них вразливостей і надалі сконцентруватися на їх усуненні.

На етапі декомпозиції система розбивається на компоненти для створення профілю безпеки (який описує реалізацію аутентифікації, авторизації, криптографії та інших аспектів безпеки в системі). Перевіряються основні питання безпеки, виділяються межі довіри, потоки даних і їх вхідні точки. Система аналізується на виконання наступних властивостей: перевірка даних користувача, аутентифікація та авторизація, криптографічний захист передачі даних, управління винятками, аудит та ін. Профіль безпеки описує реалізацію аутентифікації, авторизації, криптографії та інших аспектів безпеки в системі.

Далі визначаються потенційні загрози для всіх компонент системи. Компанія Microsoft пропонує методику STRIDE для визначення та категоризації загроз [2]. Моделювання за допомогою STRIDE

допоможе забезпечити виконання в інформаційній системі всіх властивостей безпеки.

STRIDE-аббревіатура від:

- Spoofing Identity (підміна особистості);
- Tampering with Data (зміна даних);
- Repudiation (відмова від досконалої операції);
- Information Disclosure (розголошення відомостей);
- Denial of Service (відмова в обслуговуванні);
- Elevation of Privilege (підвищення прав доступу).

За цією методикою визначаються загрози для кожного компонента інформаційної системи в залежності від категорії загрози.

Загрози типу «підміна особистості» актуальні для систем, в яких реалізуються різні рівні доступу користувачів. Користувач не повинен мати можливість прикинутися іншим користувачем або прочитати атрибути іншого користувача.

Загрози типу «зміна даних» реалізують можливість користувача вплинути на логіку роботи системи через доступні інтерфейси. Система повинна ретельно перевіряти всі вихідні від користувача дані в процесі їх використання і аж до моменту їх збереження в системі.

При недостатньому аудиті транзакцій в системі загрози типу «відмова від досконалої операції» реалізують можливість користувача відмовитися від виконаних ним будь-яких дій в системі, що може вплинути на достовірність циркулюючої по системі інформації. Наприклад, користувач може заявити «Я не перераховував кошти на цей рахунок». При недостатньому аудиті операцій неможливо перевірити дану заяву.

Загрози типу «розголошення відомостей» реалізують можливість публікації конфіденційних даних в системі. Можливо, в системі виявиться витік інформації.

Дизайнери системи також повинні враховувати той факт, що на неї будуть проводитися атаки типу DoS (відмова в обслуговуванні). Необхідно переконатися, що ресурсомісткі процеси будуть недоступні неавторизованим користувачам. Такими процесами можуть бути: читання великих файлів, складні обчислення, виконання довгих запитів до бази даних і т. д.

Якщо в системі розрізняються користувацькі та адміністративні ролі, то необхідно переконатися в неможливості підвищення прав доступу. Всі дії в системі повинні перевірятися по матриці доступу.

На наступному етапі моделювання всі певні загрози необхідно зафіксувати в представленому далі вигляді:

- опис загрози;
- об'єкт можливої атаки;
- ризик;
- можливий сценарій атаки;
- заходи що вживаються для усунення загрози.

На останньому етапі процесу розставляються пріоритети щодо усунення загроз в залежності від їх ризику. Це дозволить зайнятися в першу чергу погрозами, які можуть завдати системі найбільшої шкоди. Економічно невигідно усувати абсолютно всі певні загрози, тому можливо опустити загрози, ймовірність реалізації яких прагне до нуля і збиток від яких мінімальний.

У підсумку, для розробників інформаційної системи представляється документ, що дозволяє їм сформулювати виразне розуміння про потенційні загрози і ризики.

Література:

1. Meier J. D., Mackman A., Dunner M., Vasireddy S., Escamilla R., Murukan A. Improving Web Application Security: Threats and Countermeasures

[Електронний ресурс]. URL: <http://msdn.microsoft.com/en-us/library/ff648644.aspx> (дата звернення: 10.06.2013).

2. The STRIDE Threat Model [Електронний ресурс]. URL: <http://msdn.microsoft.com/en-us/library/ee823878%28v=cs.20%29.aspx> (дата звернення: 10.06.2013).

НЕЙРОМЕРЕЖЕВА МОДЕЛЬ ЯК ЗАСІБ ПРОГНОЗУВАННЯ СТАНУ ІОТ-СИСТЕМИ

Тіменко А. В.,

*асистент кафедри комп'ютерних систем та мереж
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

Шкарупило В. В.,

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних систем і мереж
Національний університет біоресурсів і природокористування
м. Київ, Україна*

У наш час нейронні мережі мають широкий спектр застосувань. Один із показових напрямів – прогнозування [1]. У роботі пропонується нейромережева модель у якості засобу прогнозування стану системи Інтернету речей (ІоТ, Internet of Things) (рис. 1) [2].

У якості сценарію предметної області було розглянуто ІоТ-систему із 16 компонентів, побудованих на основі пристроїв Raspberry Pi. Проведене дослідження полягало у наступному: упродовж року розроблена модель щомісяця застосовувалася у якості засобу аналізу параметрів кожного із компонентів. У результаті цього модель

продувала значення 1 або 0 для кожного із 16 компонентів щомісяця. Упродовж року щомісяця фіксувалася сума значень Y по всіх компонентах. На основі одержаних даних вирішено задачу аппроксимації (рис. 2).

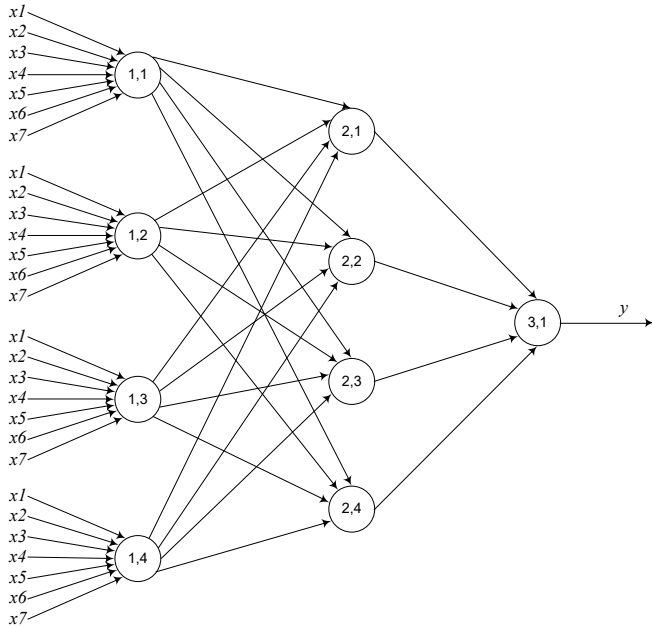

Рис. 1. Архітектура розробленої моделі

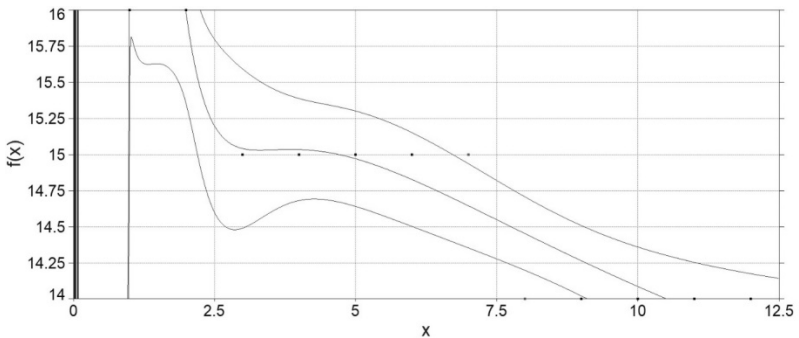

Рис. 2. Результат вирішення задачі аппроксимації

На рис. 2 довірчі інтервали побудовано для довірчої імовірності 0,95. З рис. 2 видно, що упродовж року безперервної роботи IoT-системи на основі 16 Raspberry Pi-компонентів вже на восьмому місяці експлуатації характеристики двох компонентів системи не відповідали штатному режиму їх функціонування. Застосування розробленої моделі дозволило виявити ці компоненти і виробити комплекс заходів, направлених на повернення зазначених компонентів до штатного режиму роботи.

Більше того, розроблену модель можна застосовувати для прогнозування кількості компонентів системи, що вийдуть з ладу за заданий проміжок часу. Для дослідженого випадку апроксимуючу функцію було представлено поліномом четвертого порядку:

$$f(x) = a + \frac{b}{x} + \frac{c}{x^2} + \frac{d}{x^3} + \frac{e}{x^4}, \text{ де } a = 11,0009; b = 47,5262; c = -198,7787;$$

$d = 338,4551; e = -182,2033; X$ – порядковий номер місяця від початку відліку. Значення коефіцієнту детермінації при цьому наступне: $R^2 = 0,92$.

Для прогнозування кількості компонентів системи, ознаки функціонування яких не відповідатимуть штатному режиму, було створено відповідний програмний засіб на основі апроксимуючої функції $f(x)$. Результат його застосування показав, що, наприклад, через 18 місяців безперервної роботи системи вже три її компоненти функціонуватимуть не у штатному режимі. Такий результат можна охарактеризувати як індикативний засіб для вироблення комплексу заходів, направлених на усунення змушуючих чинників потенційних збоїв у роботі IoT-системи.

Література:

1. Tang J., Liu F., Zhang W., Ke R. Zoue Y. Lane-changes prediction based on adaptive fuzzy neural network. *Expert Systems with Applications*. 2018. Vol. 91. P. 452-463. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2017.09.025>
2. Тіменко А. В., Скрупська Л. С. Нейромережева модель прогнозування ймовірності безвідмовної роботи CPU на основі вимірювання температурних показників. Наукові праці ДонНТУ: серія «Інформатика, кібернетика та обчислювальна техніка». 2018. № 1 (26). С. 106-111.

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАСАЖИРІВ ТА ПРАЦІВНИКІВ КРИВОРІЗЬКОГО ВІДДІЛКУ ЗАЛІЗНИЦІ НА МЕЖІ 50-60-Х РОКІВ ХХ СТ.

Дробот А. О.,

заступник директора з наукової роботи

Криворізький історико-краєзнавчий музей;

асистент кафедри історії України та правознавства

Криворізький державний педагогічний університет

м. Кривий Ріг, Україна

Працівники пасажирської служби Криворізького відділку Сталінської залізниці (з 1961 року – Придніпровської) у досліджуваний період постійно працювали над поліпшенням умов перевезення, над створенням зручностей для жителів та гостей міста. За бажанням пасажирів організовувалась доставка багажу з камери схову додому. На вокзалі станції Долгінцево в комфортабельному пасажирському вагоні було обладнано готель. Співробітники вокзалу станції Червоне виділили кімнату матері й дитини, де вони могли прийняти ванну, поспати, побавитись іграшками. У 1961 році було запроваджено доставку квитків за попереднім замовленням [7, с. 3].

На станції Долгінцево у 1961 році почали застосовувати метод працівників Львівського вокзалу, сутність якого полягала в тому, що в години найбільшого напливу пасажирів, каси працювали не за спеціалізацією (дальня, приміська, попереднього продажу, багажна), а всі продавали квитки на найближчий поїзд. Реалізація такого методу

прискорила обслуговування пасажирів і ліквідувала черги біля кас [6, с. 3].

Сфера надання пасажирських послуг на Криворізькому відділку залізниці мала й певні недоліки. На вокзалі станції Червоне були відсутні довідкове бюро, телефонний апарат, зали для очікування занадто тісні, привокзальний майданчик і перон погано освітлені. На вокзалі станції Долгінцево санітарний стан визначався як незадовільний, не рідко приміські поїзди, що прибували на платформи, не мали трафареток [1, с. 3].

У 50-60-ті роки з Микола-Козельська до станції Долгінцево курсував робітничий пасажирський поїзд, наповненість якого була надто низькою через незручний графік руху. З відправної точки поїзд відходив о 7 годині ранку, о 10 він прибував на кінцеву зупинку. В той час, як робочий день у більшості робітників і службовців розпочинався о 8 або 9 годині. Багато часу поїзд простоював на проміжних станціях. Наприклад, на станції Кривий Ріг зупинка тривала до 25 хвилин [3, с. 3].

З метою обслуговування соціально-побутових потреб працівників перегонів, роз'їздів, лінійних станцій, шляхових будок курсував спеціальний поїзд-універмаг, що нараховував 12 вагонів. Асортимент складали як продовольчі, так і промислові товари, серед них: гардероби, господарські й кімнатні столи, взуття, зимовий одяг [2, с. 1]. Разом з тим, для задоволення культурних запитів на залізничних станціях та в цехах підприємств Долгінцевського вузла було створено 13 пересувних бібліотечок. Співробітники цих закладів організовували колективне читання книг, оформлювали стенди, які знайомили відвідувачів з новими досягненнями в царині науки та техніки [4, с. 1]. У 50-60-х роках у всіх службах Криворізького відділку залізниці виходили стінгазети: «Движенец» (станція Долгінцево), «Зв'язківець» (дистанція зв'язку),

«Железнодорожник Кривбасса» (управління Криворізького відділку), «Паровозник» та інші [5, с. 2].

Література:

1. Борисов Т. Більше турботи про пасажирів. *Червоний гірник*. 1959. № 87. С. 3.
2. Кузьмін В. Поїзд-універмаг обслужує залізничників. *Червоний гірник*. 1957. № 225. С. 1.
3. Мойсеєнко І. Кому потрібен такий графік. *Червоний гірник*. 1960. № 190. С. 3.
4. Мусієнко Р. Пересувні бібліотеки на станціях. *Червоний гірник*. 1957. № 225. С. 1.
5. Розповіді про життя транспортників (по сторінках залізничних стінгазет). *Червоний гірник*. 1960. № 156. С. 2.
6. Скопа Г. Їх праця приклад для всіх. *Червоний гірник*. 1961. № 169. С. 3.
7. Ткаченко А. Ви хочете їхати? *Червоний гірник*. 1961. № 154. С. 3.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Васильєва К. В.,

викладач кафедри іноземних мов

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

Одним із стратегічних векторів розвитку сучасного суспільства є реалізація інноваційного потенціалу вищої освіти, усвідомлення того, що інноваційність системи підготовки фахівців є основою майбутнього економічного і соціального розвитку країни [1].

Задля налагодження та покращення засобів дистанційного спілкування у світі міжнародної економічної діяльності стало можливим розширення кордонів та залучення до бізнес-сфери нових клієнтів та бізнес-партнерів з різних куточків світу завдяки розвитку сучасних технологій. Використовуючи інтернет-ресурси, велика кількість людей з різних країн має можливість вивчати іноземні мови онлайн, безпосередньо спілкуватися з носіями таких мов та користуватися різноманітними програмами онлайн-перекладу задля поліпшення взаєморозуміння з іноземними партнерами по бізнесу.

Протягом багатьох років англійська мова була й досі залишається найголовнішою мовою у сфері міжнародного бізнесу та економічних відносин. Разом з тим, мовна різноманітність у діловому світі доволі активно зростає, інші іноземні мови поступово займають міцні позиції у міжнародному бізнесі. Це обумовлено швидким розвитком світової

економіки та міжнародних торговельно-економічних, політичних та культурних зв'язків у всіх регіонах світу.

Не посягаючи на первенство англійської мови у сфері міжнародного бізнесу, інші мови поступово вливаються у діловий світ. Протягом останніх десятиліть у мережі міжнародної економіки та торгівлі все більше користуються попитом такі іноземні мови як французька, німецька, іспанська, китайська (мандарин), арабська, японська та португальська.

Однією з найперспективніших мов, яка може претендувати на місце серед основних у системі ведення бізнесу та ділового спілкування на міжнародному рівні, вважається китайська (мандарин). Це обумовлено тим фактом, що китайська економіка є однією з двох найпотужніших у світі, вона має шанси у близькому майбутньому навіть випередити економіку США. Під час світової економічної кризи 2008 року китайська економіка найменш постраждала у порівнянні з іншими економічно потужними державами та з того часу поступово завойовує ринки країн-партнерів у різних регіонах світу. Китайська мова(мандарин) є однією з 6 офіційних мов ООН, також вона є першою у світі за кількістю мовців. Треба зауважити, що китайська вважається найскладнішою серед сучасних мов у світі.

Водночас, як було зазначено вище, головною мовою міжнародного бізнесу залишається англійська мова. Вона також вважається універсальною мовою, якою люди різних національностей користуються, подорожуючи закордон з діловою чи туристичною метою.

Під час таких закордонних поїздок чи то відряджень з метою проведення зустріч та переговорів з іноземними партнерами не слід забувати про важливість дотримання основних принципів ділового етикету. Володіння іноземною мовою та ознайомлення з основними фактами історії, країнознавства та особливостями поведінки у державі, що

приймає, може стати у нагоді. Володіння мовою цієї держави або англійською суттєвим чином допоможе підготуватися до поїздки та отримати по її завершенню максимальний позитивний результат.

У 2016 року, згідно з указом Президента України, з метою сприяння вивченню англійської мови задля розширення доступу української молоді до світових економічних, освітніх та культурних програм, було запроваджено наступні заходи, а саме:

- розширення викладання у ЗВО дисциплін економічної спрямованості англійською мовою;
- залучення українських ЗВО до співпраці з Європейськими університетами;
- відкриття літніх мовних таборів для студентів та учнів.

Як результат, державою приділяється особлива увага заохоченню молоді до вивчення іноземних мов, будь то англійська, мови країн ЄС, чи інші. Задля підвищення рівня зацікавленості студентів у процесі навчання та здобуття нових знань, вони мають нагоду брати участь у студентських конференціях, олімпіадах та різноманітних конкурсах, де надається можливість продемонструвати свої знання іноземної мови та перевірити на практиці власну конкурентоспроможність.

Система освіти, як і культура її народу, є унікальним явищем, незрівнянно складнішим, ніж інші системи, бо глибоко пов'язана з духовними і матеріальними аспектами минулого і сучасного. Відтак, при реформуванні вищої освіти. З одного боку, враховуються пріоритети збереження культурної різноманітності національних систем освіти, а з іншого – завдання поліпшення міжнародної співпраці, мобільності, працевлаштування студентів у Європейському чи міжнародному ареалі, міжнародної конкурентоспроможності закладів вищої освіти [2, с. 108].

Однією з найголовніших вимог для опанування ділового етикету задля можливості навчитися вдало вести переговори з представниками

іноземних компаній є не тільки вміння правильно себе подати, а насамперед володіння іноземною мовою. Ділова англійська не лише знімає кордони між учасниками бізнесових переговорів, але й, наприклад, відкриває більше можливостей для працевлаштування у закордонних компаніях. Вивчаючи ділову англійську мову, ми маємо можливість поринути у бізнес сферу та економічну діяльність ще під час навчання та згодом застосувати ці знання на практиці.

Література:

1. Огієнко О.І Інноваційний розвиток вищої освіти як пріоритет освітньої політики розвинених країн / Огієнко О. І // Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України – 2016 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/706152>. – Загол. з екрану – Мова укр.
2. Загальні принципи формування систем вищої освіти європейських країн 2.1 – розділ 2. – Інноваційні аспекти у вищій освіті країн Європи, Азії та Америки / Інновації в освіті і науці окремих країн Європи, Азії та Америки – Ужгородський національний університет ННІ євроінтеграційних досліджень. – 2015 – Випуск 4, с. 108-112, м. Ужгород.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ХУДОЖНОСТІ В ОПОВІДАННІ «МАЛОРОС-ЄВРОПЕЄЦЬ» ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА (ДО 140-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Кушлаба М. П.,

викладач кафедри української мови, літератури та культури

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

Володимир Винниченко як умілий майстер художнього слова після великої вимушеної перерви повернувся в історію української літератури вже за часів незалежної Української держави. До початку 90-х років ХХ ст. ім'я Винниченка, якщо й згадували, то лише в негативному, вульгарно-соціологічному контексті. Розкриваючи у своїх творах такі поняття людської екзистенції, як національна й людська гідність, двоїстість у суспільно-політичних поглядах чи їх відсутності, нещирість, розпач, турбота, фальшивість почуттів, митець набув характеристики письменника, який уміє проникати у внутрішній світ людини й передавати її найтонші стани душі. Використовуючи такі художні засоби, як градацію, порівняння, епітет, еліпс, тавтологію, синестезію та ін., автор створює для читача психологічну атмосферу з метою увиразнення художнього образу, підкреслення його присутніх характеристик чи навіть оприявнення умов постання такого літературного образу.

Мета статті – охарактеризувати найосновніші художні прийоми та мовні засоби, за допомогою яких читач відчуває психологізм середовища та естетику художнього слова в оповіданні «Малорос-європеєць» В. Винниченка, оприявлені через думки, вчинки, індивідуальне мовлення літературних персонажів, через авторську особистість, через систему різних моделей образів, подій та колізій, через художню деталь.

Творчість Володимира Винниченка як об'єкт дослідження заслуговувала на увагу в таких літературних критиків, як Микола Зеров, Зоя Єфимова, Лариса Л. М. Залеська-Онишкевич, Микола Жулинський, Галина Сиваченко та ін. У цих дослідженнях творчий доробок письменника постає як неодмінний атрибут жанрової різноманітності та

широко панорамної проблематики, що, з погляду Лариси Залеської-Онишкевич, відображає «реалістичне змалювання робітників, міщан, наймитів – плюс незаперечний сильний талант» [5, с. 177] та дає підстави високо оцінити художню майстерність В. Винниченка. Цьогоріч, 26 липня 2020 року, відзначатимемо 140-річчя з дня народження письменника. «В українську літературу, – зазначає Лариса Залеська-Онишкевич, – Володимир Винниченко ввійшов 1902-го року, тоді йому було двадцять два роки. Спочатку він писав популярні натуралістичні короткі оповідання та повісті» [5, с. 177], одне з яких під назвою «Малорос-європеєць» робимо спробу проаналізувати. Це оповідання написано й опубліковано 1907 р. Характеризуючи цей період історії українського письменства, літературознавець Ю. Кузнецов стверджує, що прийшли митці нової школи, де в основі їхнього сприйняття дійсності постає переживання як об'єкт вияву моральних і внутрішніх характеристик персонажа: «Не абстрактна емоція, а дійсне, складне переживання, яке дає змогу глибше осягнути таїну людської душі, спробувати збагнути її закони» [7, с. 116].

В оповіданні «Малорос-європеєць» дія відбувається протягом одного дня, де репетитор, маючи намір давати приватні уроки для сина малороса-європейця Коростенка з села Бідненького, наймає в неділю візника, в час неймовірної спеки їде на зустріч із сім'єю поміщика, стає свідком весілля, страйку поміщицьких робітників та їхнього розстрілу через боязливість пана втратити своє становище й маєтності. Розчарований і виснажений, увечері повертається додому, відмовившись від такого підробітку.

Із самого початку твору автор привертає увагу читача такими епітетами, як «драбинчастий возик», «мало накочена труська дорога», «гостроголова конячинка», «розпатланий дядько», «ціла юрба дядьків, жінок, парубків, дівчат, дітей»; такими порівняннями, як «сонце ... як з

печі», «як карась на сковороді»; такими метафорами, як «сонце палило», «смажився, обливався потом», «проклинав і возика, й себе, й того чорта», «і не хотів ні пана з рекомендованим мені демократизмом, українством, лібералізмом», «терпіти муки їзди», «стара баба, високо піднявши спідницю, заносисто танцювала» [2, с. 33]. Ці художні деталі слугують літературним прийомом, який називають синестезією, що «полягає в поєднанні в одному тропі різних, іноді далеких асоціацій, відчуттів, виявляється у вигляді метафори, інколи порівняння» [8, с. 396]. Деякі з них підкреслюють абсурдність, несмак, характеризують бездуховність середовища. У цьому разі образом дискретної, хаотичної картини дійсності постає збір односельців села Бідненького, де «всі були червоні, спітнілі, у деяких лікті були перев'язані хустками. Вони всі разом кричали, обнімались, сміялись, співали; якась стара баба, високо піднявши спідницю, заносисто танцювала, а круг неї реготали й грали на губах» [2, с. 33]. Саме цей танець як художня деталь вказує, що завжди серед юрби будуть персонажі, які втрачають почуття міри і які позбавлені раціональних дій і вчинків стосовно свого віку, що визначають самоповагу та адекватність поведінки. Елементи опису інтер'єру та пейзажу також створюють атмосферу переживання. Ролі пейзажу у творах Винниченка приділив увагу Микола Зеров, де зазначив: «Даючи у своїх оповіданнях пейзаж, Винниченко завжди пронизував його елементами характеристики. Тло дії – пейзажне, а також і побутове – подавалося у нього крізь душевну схвильованість героя» [6, с. 451].

Читача настожує і тиша на подвір'ї поміщика, і «сіренька собака з обгризеними вухами <...>. Біжучи поруч із возом, вона без всякої злості дивилась поперед себе й, наче виконуючи обов'язок, голосно й серйозно гавкала» [2, с. 34], і те, що «на ганку ніхто не з'являвся» [2, с. 34]. Пізніше в розмові з паном виявиться, що, не задоволені умовами праці, робітники страйкують. У цьому епізоді митець порушує одну з

важливих проблем, що стосується гідного становища людини та її соціального захисту. «Винниченко, – відзначає Микола Жулинський, – завжди болісно реагував на найменші порушення соціальної справедливості, його революційна діяльність була стимульована саме прагненням добитися рівності, утвердити моральний принцип «чесності з собою» [4, с. 145].

Зустріч поміщика з майбутнім учителем його сина в помешканні також розпочалася з демонстрації найновіших досягнень техніки. Серед калейдоскопу новинок, пов'язаних із машинізацією панського господарства, втрачено повагу й почуття такту до майбутнього приватного вчителя. Він, будучи стомленим та голодним, «<...> майже нічого не чув і дедалі то все більш і більш втрачав надію колись скінчити огляд цих сіялок, віялок, жаток, плугів, телефонів, електричних дзвінків, конюшень, амбарів, водопроводів, водокачок, молотилок, маслобоєнь, собачих будок. В очах мені стояли колеса, паси, проводи, в вухах тільки й чулось: «регулятор», «сто кінських сил», «500 кінських сил»; в голові стукало, в животі, здавалось, усе висохло <...>, і в грудях було порожньо й важко» [2, с. 37]. Це такий же літературний прийом синестезії, який подекуди набирає гротескних форм, створює атмосферу нервового напруження, за ознаками якого згідно з твердженням Зої Єфимової читач завжди впізнає твори Винниченка, «сповнені психологізмами, де на першій плані завжди стоїть особа героя і всі події зосереджено у вузькій сфері його «я» [3, с. 71].

В уста поміщика Коростенка письменник вкладає фрази на кшталт «машинним робом» [2, с. 40] та «нове слово старій нашій неньці Україні» [2, с. 36], що виступають тавтологією і в остаточному підсумку стануть символом трагізму в художньому творі. Пишаючись машинізацією в господарстві, панок своєму гостеві постійно повторює сентенції, що «ми, люди нової формації, повинні більше мозком своїм

працювати <...>. Ми, малороси-європейці, скажемо нове слово старій нашій неньці Україні!» [2, с. 36]. Урешті-решт, робітники, борючись за кращі умови праці й маючи намір захистити себе, наблизяться до маєтку свого господаря. Довго не розмірковуючи, він наказав прислузі принести кулемет, зачинити вікна в оселі, пані й молодому паничеві порадив піти до кухні, а тоді без жодних застережень і сумнівів «слово малороса-європейця» «машинним робом» було сказано «старій нашій неньці Україні» [2, с. 43]. Якщо перша тавтологія «машинним робом», що на початку оповідання символізувала науковий розквіт, машинізацію й полегшення умов праці, то наприкінці твору перетворилася на справжні постріли в сільську громаду й стала реальною трагедією. Якщо друга тавтологія «нове слово старій нашій неньці Україні» розцінювалася спочатку як вияв пошани до рідної землі, бажання бачити її сучасною, розвиненою, успішною, то вкінці оповідання ці слова перетворилися на кулю з кулемета, що влучала в людей. У цьому разі спостерігаємо фальшивість наміру літературного персонажа, який вважає, що «селянам треба дати лозунг «землі!», [2, с. 38], але не саму землю. Подвійна мораль виявляє себе й у мовленні Коростенка, яке повністю просякнуте суржилом. Це реальна проблема, яка триває століттями в Українській державі й загрожує її розбудові та існуванню й сьогодні. Вона пов'язана не лише з літературними персонажами, а й із конкретними історичними особами й подіями. Дізнавшись, що М. Горький назвав українську мову в одному зі своїх виступів «наречієм», В. Винниченко порушив це питання в листі до нього. Такий викривальний лист, що заслуговує на окрему увагу, український письменник написав 20 червня 1928 року, де висловив обурення російському письменнику: «І не з страху за українську мову я пишу до Вас цього одвертого листа, а з цікавості до того громадського явища, що Ви його викрили оцим невинним слівцем «наречієм».

У цьому слові, громадянин Горький, – цілий політично-національний світогляд. У йому ціла історія взаємовідносин двох слов'янських народів. У йому багато страждання, насильства, зла, громадянин Горький. Початок історії цього слова припадає до історії всієї імперіалістично-колоніальної політики руського царизму в Україні. Воно та ще слівце «Малоросія» служили тією димовою завісою, під якою Москва, Санкт-Петербург і навіть Петроград упродовж кількох століть експлуатували і руйнували український народ матеріально і духовно» [1, с. 36]. Тож суржик, яким розмовляє поміщик Коростенко, виступає як наслідок тривалого періоду денационалізації українського народу, його жорсткого й насильницького зросійщення.

Отже, в оповіданні «Малорос-європеєць» Володимир Винниченко як письменник, який талановито розкриває внутрішній світ людини, вдається до таких літературних прийомів як градація, тобто наростання напруги на основі метафоричних та порівняльних образів, що почасти переходять у гротеск, синестезію чи навіть ампліфікацію. Ампліфікація характеризується накладанням або нагромадженням художніх образів, які увиразнюють душевне переживання, розкривають найпотаємніші наміри й глибини людської душі. Через внутрішнє мовлення та авторські емоційні акценти з'ясовуємо у творі причинно-наслідкові зв'язки між життям, досвідом письменника та його літературними персонажами.

Література:

1. Винниченко В. Лист до М. Горького. Слово і час. 1990. № 6. С. 35–39.
2. Винниченко В. Оповідання. Роман «Слово за тобою, Сталіне!». П'єса «Чорна Пантера і Білий Медвідь». Київ: Наукова думка, 1999. 440 с. (Серія «Бібліотека школяра»).
3. Єфимова З. В. Винниченко. «Сонячна машина». Плуг. 1928. № 2. С. 71–73.

4. Жулинський М. Г. Володимир Винниченко: 1880–1951. Із забуття в безсмертя (Сторінки призабутої спадщини). Київ: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1990. С. 128-173.
5. Залеська Онишкевич Лариса М. Л. Текст і гра. Українська модерна драма / Наукове товариство ім. Шевченка в Америці. Літературознавство. Нью-Йорк – Львів: Літопис, 2009. 472 с.
6. Зеров М. К. «Сонячна машина як літературний твір». Твори у двох томах / Упор. Г. П. Кочура, Д. В. Павличка. Київ: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1990. Т. II: Історико-літературні та літературознавчі праці. С. 435-456.
7. Кузнецов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця XIX – початку XX ст.: проблеми естетики й поезики / Національна академія наук України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. Київ: Зодіак-ско, 1995. 304 с.
8. Літературознавча енциклопедія: У двох томах / Автор-укладач: Ю. І. Ковалів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2007. Т. II: М – Я. 624 с. (Серія «Енциклопедія ерудита». Засновано у 2001 році).

ЛЕКСЕМА *БУРДЕЙ* В УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРАХ

Паикова Н. І.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української філології та славістики

Київський національний лінгвістичний університет

м. Київ, Україна

Лексема *бурдей*, *бурдій* тлумачиться у «Словнику української мови» як «житло, викопане в землі; землянка», «халупа» та «дім розпусти» [7, I, с. 257]. Таким чином в одному тлумаченні поєднуються

питомі народно розмовні форми та запозичення з французької, що насправді етимологічно (але не історично) сягають однієї основи. Б. Грінченко додає до цього значення «курна хата» [2, I, с. 111].

Фахівці з народної архітектури визначають гуцульський *бурдей* як однокамерну хату-кліть, що була первісним етапом розвитку житла, найдавніший взірець якого в Україні зберігся з 1660 р. у с. Кобилецька Поляна Путильського р-ну Івано-Франківської обл. [3, с. 166].

Лексема *бурдей*, *бурдій*, *бурдюг*, *бождеука* локалізується в говірках карпатської зони та прилеглих до неї. У подільських говірках форма *бурдій* відома у значенні «землянка», у бессарабських – «циганська буда або землянка». М. Никончук трактує слово *бурдей* як карпато-поліську паралель, одне зі східнороманських запозичень, наявних у подільських, південнобессарабських і зрідка у середньополіських говірках [5, с. 80]. Як приклад дистантних міжзональних зв'язків витлумачує слово П. Гриценко: «Якщо романізми українсько-східнороманського мовно-етнічного порубіжжя найчастіше становлять продовження безперервних ареалів окремих елементів молдавської чи румунської мов, сигналізуючи про міжетнічні контакти, то спільні зі східнороманськими лексеми у поліських, і далі на північ – у південнобілоруських говірках, які є поодинокими вкрапленнями, більш імовірно, постали так само, як і решта спільних карпато-поліських спільних явищ, а не внаслідок безпосередніх східноромансько-поліських контактів. Таким чином, романізми різних українських діалектних зон мають відмінну природу, у з'ясуванні якої не остання роль належить лінгвогеографічним свідченням» [1, с. 22].

У покутсько-буковинських говірках назва *бурдей* відома з семантикою «клуня», «повітка», «льох, погріб», «землянка». Слово запозичене зі східнороманських мов, де *bordei*, *bojdeucă* у значенні «хижа», «халупа», «землянка», вживається у фразеології без негативної конотації, як-от: *cîte bordeje, tîte obiceje* «що хатка, то інша гадка»; *n-ai*

ușă la bordej? досл. «Не маєш дверей у бордей?», тобто «У своїй хаті теж двері не зачиняєш?» [8, с. 182]. Про автохтонність назви на балканороманських теренах свідчать численні топоніми, серед яких і назва старовинного парку *Bordei* у Бухаресті.

Карта № 3 «Загальнокарпатського діалектологічного атласу» відображає такі значення лексеми *бурдей*: 1) «бідна хата» (українські гуцульські та буковинські говірки, Молдова, Румунія); 2) «стара хата» (Гуцульщина); 3) «землянка» (Буковина, Молдова, Румунія); 4) «хатинка в полі» (рідко у Буковині та в Румунії); 5) «погріб» (Румунія); 6) «ліжко бідняка» (Сербія); 7) *перен.* «безлад» (південнопольські та східнославацькі говірки).

Українські етимологи наводять семантику слова в українських говорах та іншомовні паралелі: *Бурдей* «землянка, курна хата, циганський намет», *бурдейка* «землянка, літня кухня», *бурдель* «злиденна хатина», *бурдій*, *бурдійка* «землянка», «хата без горища з плоским земляним дахом», п. *bordej* «землянка», болг. *бурдей*, *бордей* «землянка, злиденна хатина» є запозиченням зі східнороманських мов, де *bordej* «землянка» пов'язане з іт. *bordello* «хатина», «дім розпусти», яке походить від фр. *bordel* «хатина» [4, I, с. 299]. Французькі етимологи твердять що слово *borde*, уперше засвідчене 1138 р., походить від франкського **borda* з початковим значенням «барак, дім із дощок», форма *bordel* відома з XII ст. у значенні «невеликий дім», звідки відбулася його спеціалізація, що привела до семантики «дім певного призначення» [9, с. 97]. Залишається відкритою історія питання, у який спосіб західнороманське слово з первісним нейтральним значенням «хата з дощок» набуло у східнороманських мовах значення «житло у землі, землянка» з подальшою пейоративною конотацією, з якою й було запозичене слов'янськими мовами, у той час, коли первинною його мотивацією був

матеріал. На цій підставі ми долучаємо аналізоване слово до номінативної моделі «матеріал» – «дім» [6].

Література:

1. Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики: монографія. Київ : Наукова думка, 1990. 272 с.
2. Грінченко Б. Д. Словарь української мови: в 4 т. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958.
3. Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження / укл. П. І. Арсенич, М. І. Базак, З. Є. Болтарович та ін. Київ : Наукова думка, 1987. 471 с.
4. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / за ред. О. С. Мельничука та ін. Київ : Наукова думка, 1982–2012.
5. Никончук Н. В. Северные границы восточнороманизмов в правобережнополесских говорах украинского языка. ОКДА. Лингвистические и этнолингвистические аспекты. Кишинев : Штиинца, 1976. С. 77-89.
6. Пашкова Н. І. Номінативні моделі культурного артефакту ДІМ у мовах карпатського ареалу балкано-слов'янського континууму: монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2014. 278 с.
7. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1971–1980.
8. Dicționar român-rus / red. G. Bologan, T. Medvedev, T. Voronțova. București : Editura științifică și enciclopedică, Moscova : Limba rusă, 1980. 1592 p.
9. Dauzat A., Dubois J., Mitterand H. Nouveau dictionnaire etymologique et historique. Paris : Larousse, 1981. 805 p.

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

КРИЗА ЯК ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ЗАЙНЯТОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Другова Є. В.,

аспірант кафедри економічної теорії

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

Сучасні трансформаційні процеси системи господарства спонукають до поглибленого аналізу проблем функціонування та розвитку інституціонального середовища ринку праці. В тому чи іншому вигляді вони знаходять дедалі більше відображення в межах наукових досліджень державно-політичного, соціального та економічного спрямування.

Проблеми інноваційного розвитку національної економіки в цілому привертають увагу багатьох дослідників. Серед вітчизняних вважаємо за необхідне назвати С. С. Арутюняна, В. М. Геєця, В. А. Гросула, Н. В. Даніка та інших. Теоретичні засади існування та розвитку інноваційного типу зайнятості аналізували С. Ю. Бутковський, В. В. Близнюк, Л. Д. Збаржевецька, Л. А. Злупко, Л. А. Коваль, Н. Д. Лук'яненко, А. М. Колот, І. Л. Петрова та багато інших.

Регулювання ринку праці є важливим напрямом розвитку національної економіки. За дослідженнями фахівців, ринок праці зазнає відчутно більшого впливу з боку інституціонального середовища, ніж інші ринки економічної системи, адже трудова діяльність може бути розглянута як у площині економічних відносин, так і в контексті

соціальної системи суспільства [2, с. 521]. Тому даний напрям об'єктивно вимагає посиленої уваги до себе з боку науковців та практиків, оскільки він безпосередньо впливає на розширення зайнятості, підвищення добробуту та якості життя населення.

В сучасних умовах основними факторами, що впливають на процеси, які відбуваються на ринку праці, є:

- структурна перебудова економіки (розвиток галузей сфери послуг);
- прискорене економічне зростання;
- нарощування потенціалу підприємництва;
- науково-технічний прогрес, інформатизація суспільства;
- державне регулювання розвитку трудового потенціалу, ринку праці та зайнятості.

Як наслідок дії означених факторів, можемо окреслити загальну схему інституційних трансформацій, що безпосередньо впливають на якісні зміни на ринку праці, а саме:

- 1) зміни у рівні знань обумовлюють появу нових технологій;
- 2) нові технології впливають на рівень цін на ресурси;
- 3) новий рівень цін спонукає власників потенційно зростаючих у вартості ресурсів до трансформації прав власності на них;
- 4) новий рівень цін сприяє виникненню правил, які дають змогу максимізувати цінність використання таких прав;
- 5) разом з тим ненульові трансакційні витрати на політичному ринку перешкоджають тому, щоб реалізовувалися всі корисні для створення вартості потенційно можливі інституційні зміни [1, с. 288].

Цілком очевидно, що за умов поширення глобалізаційних процесів особливої актуальності набувають проблеми розвитку інноваційних типів зайнятості, які відрізняються від інших своєю мобільністю, гнучкістю, пристосованістю та ефективністю.

Закони України, що регулюють трудову діяльність та види зайнятості, спираються на основний вид зайнятості – на основі повного робочого дня. Даний вид трудової зайнятості характеризується взаємовідносинами підпорядкування працівника роботодавцю у статичному їхньому вигляді. Тобто маємо стандартні трудові відносини, в результаті функціонування яких забезпечується захист прав працівників. Але ці відносини також, вигідні і роботодавцям, які зацікавлені в стабільній робочій силі на своїх підприємствах, в збереженні талановитих фахівців, а також у здійсненні управлінських функцій, необхідних для організації роботи персоналу.

В останні десятиліття в умовах глобальних трансформаційних змін та поступовому переході до інформаційного суспільства в країні спостерігаються суттєві зміни у розвитку форм зайнятості: звуження стандартних форм та істотне на цьому підґрунті поширення інноваційних форм зайнятості.

Інноваційні форми зайнятості – це збірний термін, що включає форми зайнятості за такими критеріями:

- тимчасова (проектна) зайнятість;
- робота на умовах неповного робочого часу;
- дистанційна робота;
- самостійна зайнятість та інші багатосторонні трудові відносини.

На поширення нестандартних (інноваційних) форм зайнятості впливають зміни в сфері праці, а саме: перехід від роботи в сільському господарстві і промисловому виробництві до роботи у сфері послуг, посилення глобалізації, розвиток новітніх технологій, кризові явища тощо. Як наслідок, відбуваються зміни в організаційних стратегіях підприємств на користь активізації запровадження інноваційних форм зайнятості. В свою чергу, використання інноваційних форм зайнятості сприяє розширенню можливостей населення реалізувати головний

принцип зайнятості в ринковій економіці –право розпоряджатися своїми здібностями до праці.

Інституціональні зміни не можуть відбутися без участі відповідних інститутів, головним з яких є держава та інститут освіти. Саме інститут освіти, пов'язаний з носіями інтелектуального капіталу та впровадженням інновацій, показує безпосередній зв'язок освіти, науки та підприємницького сектора, а як результат – розвиток відносин соціального партнерства між працівником, роботодавцем та державою, що на практиці вимагає високого рівня освіти і компетенцій працівників. Тому на перший план виходить проблема відтворення інтелектуального капіталу, а отже, значущість розвитку системи освіти, в тому числі вищої [3].

Проблемами, які гальмують розвиток інноваційного типу зайнятості в Україні, на нашу думку, є: низький рівень заробітної плати, недостатність фінансування наукової діяльності, несприятливий інвестиційний клімат в країні, низький рівень розвитку інноваційного підприємництва тощо.

Разом з тим, в умовах економічної кризи гнучкі форми зайнятості можуть допомогти підприємцям маневрувати кількістю та якістю робочої сили, виходячи з економічної ситуації, що склалася, не створюючи соціальної напруженості при звільненні працівників. Крім того, при скороченні обсягів виробництва гнучкі форми зайнятості сприяють збільшенню або збереженню чисельності зайнятих без збільшення кількості робочих місць.

За допомогою гнучких форм зайнятості та режимів робочого часу (добровільна неповна зайнятість) можна вирішувати проблеми зайнятості жінок, молоді, яка бажає вчитись і працювати, людей передпенсійного та пенсійного віку.

Разом з тим, поряд з позитивними аспектами застосування гнучких форм зайнятості і режимів робочого часу варто відмітити і деякі їхні негативні сторони. До них, зокрема, можна віднести: труднощі в організації праці за умов багатозмінної роботи; меншу адаптованість працівників, зайнятих неповний робочий час, у виробничих колективах; підвищену втомлюваність працівників за умови використання стиснутого режиму робочого часу; недостатній або відсутній соціальний захист працівників, відчуженість їх від цілей організації, в якій вони працюють; ресурсний підхід до робочої сили замість гуманістичного, спрямованого на розвиток трудового потенціалу та підвищення якості життя працівників.

Залишається відкритим та потребує подальшого вивчення питання щодо необхідності вдосконалення інституційної бази функціонування ринку праці та засад державного управління трудовим потенціалом країни. Адже саме від їх ефективної взаємодії залежить вирішення складних завдань на ринку праці, особливо щодо класифікації та визначення меж державно-управлінського впливу на систему трудового потенціалу країни.

Література:

1. Злупко С. М. Історія економічної теорії / С. М. Злупко. – К. : Знання, 2005. – 719 с.
2. Сакс Д. Макроэкономика. Глобальный подход / Д. Сакс, Ф. Ларрен ; пер. с англ. О. В. Буклемишева, Л. М. Гельмана, М. И. Горбань и др. – М. : Дело, 1996. – 848 с., с. 521.
3. Український ринок праці: імперативи та можливості змін : колективна монографія / за наук. ред. д. е. н., проф. І. Л. Петрової, к. е. н. В. В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2018. – 356 с. – Режим доступу : <http://ief.org.ua/docs/mg/306.pdf>

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІТЬ

Блохіна І. О.,

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології і педагогіки*

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

У процесі життєдіяльності люди постійно зазнають соціального впливу. Соціальний вплив є багатограним й різноманітним у своїх формах, проявах і механізмах дії. Найважливішим засобом соціального впливу виступає психологічний вплив. Більшість науковців, визначаючи це поняття, стверджують, що психологічний вплив – це дія на психічний стан, почуття, думки і вчинки інших людей за допомогою психологічних засобів: вербальних, паралінгвістичних, невербальних [2].

Більшість видів впливу може мати як конструктивний, так і деструктивний характер, залежно від цілей партнерів й особливостей ситуації, тому мають амбівалентний характер. Цілі впливу, як правило, спрямовані на задоволення власних мотивів і потреб суб'єкта за допомогою інших людей чи при їх посередництві. Якщо суб'єкт намагається задовольняти егоїстичні потреби за рахунок інших людей, він прагне приховати їх інтересами справи. В разі, коли особистість не усвідомлює цілей своїх впливів, то важливі для неї потреби (у підтримці,

безпеці, заохоченні, самореалізації) задовольняються неконструктивно, неефективно.

Для класифікації методів психологічного впливу може виступати критерій вибору специфічних «мішеней» впливу, що виявляються в структурі регуляторів активності суб'єкта. При цьому «під «мішенню» розуміють ті якості особистості, на які впливає ініціатор, в результаті якого об'єкт приймає потрібне ініціаторові рішення» [4, с. 165].

В науковій літературі представлена така узагальнена класифікація психологічних «мішеней» у психіці об'єкта впливу:

- 1) спонукання активності (потреби, інтереси, схильності, ідеали);
- 2) регулятори активності (сміслові, цільові й операційні установки, групові норми, самооцінка, світогляд, переконання, вірування);
- 3) інформаційні структури активності (знання про світ, людей, відомості, які забезпечують інформацією людську активність);
- 4) операційний склад активності (спосіб мислення, стиль поведінки, звички, уміння, навички);
- 5) психічні стани, пов'язані з реалізацією різних форм активності (фонові, функціональні, емоційні) [3].

Як же захиститись від психологічних впливів? Які інструменти, засоби протидії їм можна використовувати? У науковій літературі можна знайти багато рекомендацій щодо методів та засобів протидії психологічним впливам, але особливу увагу хотілося б звернути на ролі емоційного інтелекту в цьому процесі.

Перш за все слід зазначити, що поняття «емоційний інтелект» у науковому обігові з'явилося не так давно – у 1990 р. Перші публікації з цієї проблеми належать Дж. Мейєру і П. Селовею (1990). На сучасному етапі наукового вивчення емоційного інтелекту слід констатувати множинність теорій цього феномену. Проте більшість науковців однак у визначенні емоційного інтелекту – він розглядається як

підструктура соціального інтелекту, яка включає здатність до розуміння та усвідомлення власних емоцій і емоцій інших людей, здатність розрізняти їх і використовувати цю інформацію для управління мисленням і діями.

Аналізуючи структуру емоційного інтелекту, запропоновану Д. Люсінім, варто відзначити, що здатність до розуміння емоцій автор розуміє як :

- можливість розпізнати емоцію, тобто встановити факт наявності емоційного переживання у себе або іншої людини;
- можливість ідентифікувати емоцію, тобто встановити, яку саме емоцію відчуває особистість або інша людина і знайти для неї словесне вираження;
- розуміння причин, що викликали цю емоцію, і наслідки, до яких вона призведе.

Здатність до управління емоціями означає, що людина:

- може контролювати інтенсивність емоцій, передусім, зменшувати інтенсивність сильних емоцій;
- може контролювати зовнішнє вираження емоцій;
- може при необхідності викликати певну емоцію [1].

Трактування емоційного інтелекту, яке міститься в моделі Р. Бар-Она (Bar – On, 1997) дещо відрізняється. Автор визначає емоційний інтелект як усі некогнітивні здібності, знання і компетентності, які дають людині можливість успішно справлятися з різними життєвими ситуаціями. Р. Бар-Он виділяє п'ять сфер компетентності, які можна ототожнити з п'ятьма компонентами емоційного інтелекту.

Кожна з п'яти складових складається з декількох субкомпонентів:

- 1) пізнання себе: усвідомлення своїх емоцій, упевненість в собі, самоповага, самоактуалізація, незалежність;

- 2) навички міжособистісного спілкування: емпатія, міжособистісні взаємини, соціальна відповідальність;
- 3) здатність до адаптації: вирішення проблем, зв'язок з реальністю, гнучкість;
- 4) управління стресовими ситуаціями: стійкість до стресу, контроль за імпульсивністю;
- 5) переважаючий настрій: щастя, оптимізм [5].

Таким чином, виділення емоційної складової у структурі інтелекту демонструвало появу у науці якісно нового бачення ролі емоцій у взаємодії особистості із зовнішнім світом. Зрозуміло, що високий рівень розвитку емоційного інтелекту дає змогу особистості протидіяти психологічним впливам, особливо неконструктивним. Так, наприклад, при протидії таким неконструктивним психологічним впливам як деструктивна критика, ігнорування, маніпуляції людина здатна відстежити власні емоції та переживання, усвідомити причини їх виникнення та можливі наслідки, опанувати себе та стримати імпульсивну реакцію. Розуміючи емоції і переживання того, хто здійснює вплив, особистість може усвідомити його наміри, обрати вид протидіючого впливу – тобто взяти ситуацію під власний контроль.

Отже у розвитку особистості як окремої людини, так і групи однодумців, у вирішенні проблем емоційного вигорання, у вирішенні конфліктів будь-якого рівня, у можливості протидіяти неконструктивним психологічним впливам, пріоритет належить не розуму, а емоціям. Від того, наскільки точно і уміло людина може розпізнавати свої емоції і розумно управляти ними, значною мірою залежить її життєвий успіх.

Література:

1. Люсин Д. В. Современные представления об эмоциональном интеллекте // Социальный интеллект: Теория, измерения, исследования /

Под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. М.: Институт психологии РАН, 2004. С. 29-36.

2. Сидоренко Е. В. Личностное влияние и противостояние чужому влиянию [Текст] / Е. В. Сидоренко // Психологические проблемы самореализации личности. – СПб. : СПбГУ, 1997. – С. 123-142.
3. Таранов П. Приемы влияния на людей [Текст] / П. Таранов. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2002. – 608 с.
4. Шейнов, В. П. Скрытое управление человеком (психология манипулирования) [Текст] / В. П. Шейнов. – Мн. : Харвест, 2004. – 816 с.
5. Bar-On R. Emotional Intelligence Inventory (EQ – i) : Technical Manual. Toronto, Canada: Multi – Health Systems, 1997.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

АКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ СТВОРЕННІ МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Васильєва К. В.,

викладач кафедри іноземних мов

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

Якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних освітніх технологій. Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоки, електронна пошта) [1].

У XXI столітті в освітньому середовищі актуальною є проблема швидкого старіння навчально-методичної інформації на друкованих носіях. Для деяких освітніх дисциплін навчальний матеріал, представлений у друкованому вигляді, нажаль дуже швидко втрачає свою актуальність. З розвитком сучасних освітніх технологій успішність навчального процесу у закладах вищої освіти можливо покращити за умови активного створення та використання електронних навчальних посібників задля більш активного поширення сучасної інформації, наявності на сайті ЗВО мультимедійних лекцій з використанням Power

Point, підготовлених викладачами завдяки ретельно підбраному актуальному матеріалу.

Сучасні інформаційні технології відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження і закріплення майбутніх професійних навиків, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання [2, с. 49].

Досвід викладання іноземної мови професійного спілкування під час загальнонаціонального карантину довів корисність використання онлайн програм задля налагодження процесу навчання в незвичних умовах як для студентів денної форми навчання так і для викладачів іноземної мови професійного спілкування, які зазвичай ведуть практичні заняття.

Відповідно до вимог системи оцінювання успішності студентів та перевірки отриманих під час навчання знань студентами денної форми навчання ОНЕУ за навчальний семестр, що завершується іспитом, вони мають набрати до 60 балів, які у свою чергу розподіляються на 3 види «виконання завдань»:

- 20 балів за активну участь під час практичних занять;
- 20 балів за семестрову контрольну роботу (чи сумарно за дві поточних контрольні роботи);
- 20 балів за підготовку презентації з обов'язковим використанням Power Point та виступу перед аудиторією (3-5 хв).

Зрозуміло, що лише за місяць навчання у другому семестрі 2020 року до 12.04.2020 студенти не мали можливості отримати по 60 балів, як і викладачі не встигли за цей період надати запланований та передбачений у навчальній програмі дисципліни освітній матеріал у повному обсязі.

Якщо зазвичай практичне (аудиторне) заняття з іноземної мови вдавалось урізноманітнити за допомогою додавання таких видів завдань

як рольова гра, розв'язування кейсу, прослуховування аудіо-матеріалів та перегляд відео-матеріалів, то під час карантину, тимчасово перейшовши на дистанційну форму навчання, студенти мали виконувати ці завдання самостійно, за умови доступу до мережі Інтернет.

Враховуючи наведене, перед викладачами іноземної мови постало питання щодо необхідності опанування та доцільності використання засобів урізноманітнення самостійної роботи студентів, насамперед, шляхом застосування новітніх комп'ютерних технологій задля підтримання постійного зв'язку зі студентами, з метою доведення до них нового навчального матеріалу у повному обсязі та забезпечення оперативної перевірки виконаних студентами завдань.

Треба зауважити той факт, що деякі студенти дуже вдало себе проявили під час виконання самостійних завдань.

Метою викладання та вивчення іноземної мови професійного спілкування є підготовка студентів і слухачів до ефективної комунікації в їхньому професійному середовищі. Така мета відповідає цілям, викладеним у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [3].

В умовах карантину студентам насамперед не вистачало практики усної комунікації. Крім того, було необхідно забезпечити студентам можливість спробувати отримати максимальну кількість балів (20) відповідно до встановлених вимог оцінювання за такий вид роботи як створення та представлення своєї презентації перед аудиторією. Цього вдалося досягти завдяки наявності та легкості у використанні програми Zoom. Але, з урахуванням того, що не всі студенти мали можливість одночасно брати участь в онлайн конференції, чи не мали відповідних технічних можливостей; викладачами кафедри іноземних мов ОНЕУ було запропоновано кожному студенту, який не зміг приєднатися до онлайн конференції, записати та надіслати своєму викладачеві на електронну адресу відео своєї презентації.

Таким чином, накопичений досвід свідчить, що навіть під час загальнонаціонального карантину не втрачається можливість продовжувати викладати іноземну мову завдяки використанню оптимально підібраних навчальних та додаткових матеріалів, засобів надання інформації та перевірки завдань студентів із використанням можливостей сучасних інтернет-технологій.

Література:

1. Куца С. Сучасні методи викладання іноземних мов / С. Куца [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org/ua/node/757>. – Загол. з екрану – Мова укр.
2. Колосова О. В. Електронний посібник як невід’ємний елемент сучасного освітнього середовища / О. В. Колосова // Всеукраїнська науково-практична конференція / Створення інформаційно-освітнього середовища сучасного закладу освіти України. – 2019. – с. 47-51, м. Київ.
3. Вальчук Г. В. Навчально-методичне забезпечення програми «Англійська мова за професійним спрямуванням (для посадових осіб митних органів)» комбінована форма навчання / Г. В. Вальчук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2010. – Випуск – 4. – Педагогічні науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_5. – Загол. з екрану – Мова укр.

ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО НАПРЯМКУ ПІДГОТОВКИ У НЕМОВНОМУ ВНЗ

Воробйова Л. С.,

*старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна*

Навчання студентів економічного напрямку у немовному навчальному закладі являє собою поєднання як традиційних методів, які більш зорієнтовані на пізнавальний, інтелектуальний компонент діяльності, так і інтерактивних методів, які є набагато цікавішими для суб'єктів навчального процесу. Традиційні методи викладання формують у майбутніх економістів переважно формальні знання, які після здачі іспиту можуть легко забуватися, не будучи застосованими на практиці.

Для збільшення активності студентів під час навчального процесу необхідно збагачувати їх знання та формувати вміння оптимально застосовувати цей матеріал у практичних умовах, під час взаємодії з оточуючими людьми. Вміння ефективно спілкуватись із використанням професійно орієнтованої лексики має бути опановане протягом двох років навчання в університеті. При цьому викладач має використовувати під час практичних занять такі підходи, що є найбільш результативними у конкретній групі, з урахуванням рівня знань та психологічних особливостей кожного із студентів.

Ця проблема досліджувалась вченими, які розробили «піраміду пізнання». З неї видно, що інформації у навчальному процесі засвоюється більше чи менше, залежно від залучення студентів до процесу пізнання. На піраміді представлені різні способи презентації матеріалу [1].

Під час практичних занять студенти можуть працювати у різних режимах: як фронтальної роботи («викладач – група»), так і в парах або міні-групах. Поділ на невеликі групи є особливо доцільним у разі, коли чисельність групи перевищує 15 осіб, а також у різнорівневих групах.

Якщо під час лекційного заняття, за даними вчених, засвоюється лише 5 % інформації, бо студенти грають роль пасивних слухачів, то під час обговорювання в групах засвоєння зростає у 10 разів, тобто до 50 %. Групова робота дозволяє студентам активно висловлювати свою думку, ділитись враженнями, міркувати, а головне – робити висновки.

Ефективність занять з іноземної мови за професійним спрямуванням значно зростає, коли викладач використовує різноманітну наочність: створені у Power Point презентації, паперовий роздатковий матеріал. Аудіовізуальні засоби, які поєднуються з подальшим обговоренням прослуханих подкастів, теж збільшують мотивацію та зацікавленість студентської аудиторії.

Ще вищий процент засвоєння матеріалу (на рівні 70 %) буде у разі, коли студенти навчаються шляхом рольових ігор. Наприклад, для економістів чи бухгалтерів після вивчення відповідної лексики цікавою буде рольова гра, де один із студентів підписує контракт з іншими (або іншими, при роботі у міні-групах). При цьому обговорюються всі його основні характеристики: дата, сума, дії у форс-мажорних обставинах.

Якщо студенти ще не мають належного рівня знань, щоб оперувати складними економічними поняттями, їм доречно запропонувати гру «Перекладач». Її можна використовувати під час різноманітних тем. Один із студентів читає речення з підручника, а інший перекладає на англійську. Завдання можна ускладнити, що підійде для сильніших студентів: той, хто читає речення, трохи змінює його, додає певні деталі. Це дуже гарна вправа на тренування уваги перекладача, а також навичок аудіювання. При цьому важливо стежити не лише за

змістом, а ще й за правильною інтонацією, паузами в потрібних місцях та доступністю сприйняття.

Одним з найефективніших методів навчання на практичних заняттях з іноземної мови є можливість студентам виступити у ролі того, хто навчає і дослідника. При цьому засвоюється до 90 % навчального матеріалу. Часто на практичних заняттях сильніші студенти грають роль викладача, пояснюючи групі певне граматичне явище або перевіряючи знання лексичних одиниць, вивчених на попередній парі. Наприклад, студент може пояснити одногрупникам, як утворюється час Present Perfect та наголосити на тому, що він підкреслює виконаний результат дії. Студент-«викладач» наводить приклади у цьому часі, а потім група працює у парах, тренуючи питання «Have you ever ...?» І стає зрозумілим, що граматична конструкція активно застосовується на практиці.

Під час активного навчання використовуються інтерактивних методи, метою яких є зміна та покращення моделей поведінки учасників процесу. Інтерактивні методи поділяються на рольові ігри, ділові ігри, інтерактивні ігри, симуляцію, роботу у групах [2].

У рольовій грі, яка нагадує театр, рішення проблеми не є основним завданням, головне – участь студентів у процесі. Ділові ігри допомагають сформувати професійні навички майбутніх економістів та бухгалтерів на основі досвіду та особистісних якостей. Наприклад, студенту-бухгалтеру можна запропонувати скласти калькуляцію певного товару та обговорити її із замовником. Викладач при цьому допомагає із професійною лексику.

Робота в міні-групах дозволяє всім студентам брати активну участь у роботі, вирішити разом певну проблему, підготувати план дій, розподіливши при цьому відповідальність.

Симуляція націлена на вирішення проблеми. Цей метод раніше використовувався військовими, потім у менеджменті, а ще пізніше – в

освіті. Під симуляцією можна розуміти такий метод навчання, у якому моделюються конкретні життєві ситуації. Їх розв'язка залежить від поведінки учасників процесу взаємодії. Ситуація може бути як реальною, так і вигаданою, але вірогідність її у повсякденному житті є досить великою [3]. Симуляція є схожою на рольову гру, але чітких ролей у ній не буде. Початкові умови дозволяють учасникам побудувати свій хід гри.

Метою симуляції є передача інформації, тренування навичок та вмінь учасників, нове бачення проблеми, виявлення недоліків у знаннях. Інтерактивна гра – це аналіз, активізація особистісних здібностей, навчання на власному досвіді, де знання здобуваються не з зовнішніх джерел, а через досвід людини. В інтерактивній грі немає розділення на ролі.

Важливою умовою інтерактивної гри є участь у ній кожного, без винятку, студента. Викладач розповідає ситуацію та ставить певну ціль, набирається якась кількість балів. Відсутність цілі одразу знизить ефективність гри, вона буде сприйматись студентами як штучна. Такий вид гри є схожим на спортивні змагання. Це можуть бути вікторини, квізи, кросворди. Так можуть перевірятися фахові знання, знання реалій країни, мова якої вивчається. Залучення до розробки завдань студентів значно збільшує цікавість до навчального процесу, розвиває їх творчі здібності.

Можна зробити висновок, що поєднання традиційних методів навчання з інтерактивними є тим максимально ефективним варіантом викладання, який обов'язково слід застосовувати при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням.

Література:

1. Сізанов О. М. Концептуально-методологічні підходи до створення модульного курсу / О. М. Сізанов, М. М. Поплавський // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 12. – С. 45-47.
2. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко / за ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А. С. К., 2004. – 192 с.
3. Кирилюк Л. Г. Активное обучение: инструментарий и методы / Л. Г. Кирилюк, В. В. Величко // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 12. – С. 30.

WEBINARS AS AN EFFECTIVE WAY OF TEACHING DURING THE DISTANCE LEARNING

Vorobiova L. S.,

Senior teacher of the Department of modern European languages

University of the State Fiscal Service of Ukraine

Irpin, Ukraine

The stable development of information technologies and their day by day improvement, the transition to a completely different level of virtual relationships and communication create changes in the educational environment of the university. Currently, various Internet technologies, numerous educational software products and on-line virtual classes, webinars, which can be like seminars, discussions, and conferences, are widely used in the field of education and teaching of foreign languages in general, and also in case of teaching of ESP languages.

New educational technologies, progressive methods of teaching are necessary in order to create such conditions for the assimilation of information for the students that will allow them to apply not only the necessary set of modern knowledge, skills and qualities, but also give them opportunity to use the acquired knowledge in other aspects in further work, non-standard decision making, ability of critical evaluation of generally accepted facts. They also will learn how to prove their opinion with appropriate arguments [1].

The introduction of modern information educational technologies in distance learning of a foreign language raised education to a new level due to the visualization of programs that allow you to create different models, participate in experiments, conduct research; create new types of interaction between teacher and her students.

Modern information technologies in the educational process allow you to increase the potential opportunities for all participants in the process: from reducing the time to search and access to the required information, increasing the rate of development of the content of education to increasing the quality of personification of the educational process, its orientation to specific personal qualities (level of language, character, speed of information handling, etc) [2].

Such information and telecommunication technologies create tremendous potential for students of all ages and forms of study at the university to receive information in the amount that they need for self-development and self-improvement. However, electronic teaching aids should correspond to both the age and personal characteristics of students, the tasks and specifics of the material being studied, and contribute to the formation of a personality capable and willing to participate in intercultural communication.

Distance learning became the separate kind of learning. But during the period of quarantine even students of full-time studies had a chance to try this way of learning. It was unusual for them, that is why some problems appeared and they were successfully solved. At the present stage of development of

education, distance education involves skills in handling the latest information technologies, the ability to work with text and visual aids and the availability of appropriate electronic support for all participants in the process – teacher and students.

Internet technologies in case of distance learning allow you to improve reading and writing, speaking and listening skills of each student, thanks to the unlimited information resources of the global network: news from around the world, encyclopedias, geographic sites and a lot of other useful and amazing websites. A significant contribution to the development of modern distance learning technologies was made by such a software products as Skype and Zoom, which can provide a constructive dialogue between a teacher and a student or a group of students, each of them is in optimal working conditions for them.

At our university we have special platform for distance learning, it is called Moodle and we carry out our webinars via Moodle platform.

The term of webinar (from the English "web-based seminar"), derived from the two words "web" – network and "seminar", was first used in 1998 [3]. It is one of the most popular and effective forms of distance learning today. It is an interactive way of learning and its interactivity is the main advantage comparing with webcasts, where data is transmitted only in one direction. During the webinars their participants are able to demonstrate, give, receive and discuss information [3].

Speaking about form and structure of webinar, we can underline that it is similar to traditional seminars at the university, but it is carried out in real time via the Internet. Each webinar includes stages such as the sequential presentation of the material by the teacher, participant presentations, questions and answers, and teacher's conclusion. The students get their marks in the end. The webinar is usually held by 1 presenter, a teacher. At a certain time, the

participants of the webinar, in front of their laptops, follow the link (received in advance) to the virtual room.

At the Moodle we used BigBlueButton application. This app allows to have real time sharing of video, audio files, presentations in Power Point, give the opportunity to show teacher's screen. Students are engaged through emoji icons, polling and breakout rooms.

Depending on the topic and form of the webinar, a webcam can be used (and then the participants see each other and the teacher), slides can be shown, and only audio communication is possible. Participants hear the teacher, see the screen of her (his) computer. Participants can talk with the leader, however, in the absence of technical capabilities, they can not always communicate with each other. Questions that arise during the webinar in this case are written by the participants in the chat. Also, through chat, participants can communicate with each other.

However, we would like to note that the emotional connection between the participants in the webinar is rather weak compared to live communication, which may somewhat reduce the effectiveness of studying in certain aspects. Another disadvantage of this form of training is a variety of technical problems, which can significantly change the course of a planned webinar or even cause a session cancellation at the appointed time.

Conducting a webinar at ESP language requires not only a careful selection of material that should be most effectively perceived by the participants for mastering specific thematic information in the conditions of on-line training, but also the development of several scenarios for conducting a webinar that, in case of unforeseen situations, will help to quickly respond to them and continue the studying.

There is a disadvantage of a webinar, a possibility to lose teacher's contact with the audience due to the fact that the teacher does not always see

the reaction of the listeners of the webinar, as well as the loss of the rhythm of the lesson for the same reason.

We can make a conclusion that webinars are perspective way of learning, not only because of quarantine, but also because of growing mobility of the population and the increasing penetration of the Internet around the world. It causes a constant increase in the number of potential listeners of webinars.

At our university we recommend to combine webinars with live teaching. This combination is the most effective and demonstrates the perfect results. Th use of a variety of distance learning tools opens up new prospects in the field of teaching foreign languages.

References:

1. The educational standard of higher education: today and tomorrow / Baydenko V. I., Selezneva N. A. – M., 2001. – P. 45.
2. Kisarin A. S. Distance Learning a Foreign Language: Pros and Cons // Philological Sciences. Questions of theory and practice. Tambov: Diploma, 2014. No. 7 (37). Part 2. P. 95-98.
3. Lapkin A. V. Distance learning: problems and prospects / A. V. Lapkin // Thesis for the VI Conference of the School of Professional Mastership. – Kharkiv: Nat. University "Law Academy of Ukraine after Yaroslav the Wise", 2012. – P. 68-72.

DIFFICULTIES IN DISTANCE LEARNING OF CADETS IN THE NON-LINGUISTIC UNIVERSITY

Vorobiova L. S.,

*Senior teacher of the Department of Modern European languages
of the University of State Fiscal Service of Ukraine
Irpın, Ukraine*

During the last two decades, there has been a process of transition from traditional learning to computer-based one. It became possible thanks to the constant development of the Internet and IT technologies. They allow various people use almost unlimited number of data, even from different sides of the world, on the free basis. Also there are now opportunities for discussions with other network users online and posting of information on Internet sites, making it available to anyone [1].

Modern information technologies increase and improve the efficiency of the educational process. During the reform of higher education the concept of distance education is progressively developed in educational institutions, which involves the development of various technologies, including technology of blended learning [2].

In March 2020 the conditions of studying in our university and in the whole country were changed unexpectedly both for teachers and cadets. Full-time tuition was postponed; the cadets started online studying because of quarantine. Platform Moodle was used for distance learning, and the teachers got new material and home assignment to the cadets via this platform. Another program product, application BigBlueButton was used for carrying out a number of webinars.

The idea of learning a foreign language online was a real challenge for all subjects of educational process. Working in the Moodle, we met some difficulties.

The speed of video presentation during an online lesson could be too slow, which can lead to the appearance of an echo and a delay in transmitting a voice message. Other technical failures (interruption of communication, extraneous noise, a noticeable lag in audio from video, etc. seem to be insignificant and can be eliminated in a small amount of time. However, if you take into account the goals of cadets – learning of a large amount of information in the shortest possible time, including a large set of ESP vocabulary (law terms and phrases) we can understand that such technical problems can affect the entire learning process, lead to irritation, create exciting and nervous situations [3].

Another problem we encounter with was a situation when each time opening a text file, the camera window automatically closes, which must be constantly opened, moved around the screen, so the cadets are constantly distracted from the content of the lesson. Sometimes the classes could not take place at all due to the low speed of the Internet, its complete absence or breakdown in the computer.

On the other hand, cadets studying distantly are unfamiliar with such a problem as the lack of textbooks, workbooks, grammar books. Access to all necessary literature is open to all of them after registration on the university website, or they prefer to receive study materials by e-mail. Consulting a teacher via messengers or email is sometimes more efficient and faster than making an appointment in person or in absentia.

Cadets are usually disciplined about their learning, not only full-time, but distance either, they do not need notices about terms of home assignments. But different levels of English in group leads to necessity of different task for

different cadets. Moodle allows this, sometimes they are to be divided into small groups and prepare one project (e.g. a presentation) for a group.

New IT technologies allow teachers to make their classes more creative and productive, using audio and video aids and materials useful for their future speciality. In case of distance learning cadets can study in comfortable home conditions, there is no need to go to the classroom. But fixed timetable makes impossible missing of classes and this moment we recommend to all distance listeners as it increases the level of motivation and effectiveness of the educational process.

To crown it all, we can say, that despite of some difficulties, distance learning of cadets gives set of modern knowledge, professional vocabulary and allows to develop skills and qualities, which are important to the real professionals in their area.

References:

1. Morze N. V. Information technologies in teaching: textbook. / Editor N. V. Morze. – K.: Publishing house BHV, 2004. – 240 p.
2. Klokar N. Methodological bases of remote control introduction training in the system of advanced training / N. Klokar // The way of education. – 2012. – № 4 (46). – P. 38-41.
3. Bikov V. Yu. Distance learning in Europe and the USA and prospects for Ukraine / V. Yu. Bykov // Information support educational process: innovative tools and technologies: col. Monograph / V. Yu. Bykov, O. O. Grytcenchuk, Yu. O. Zhook and others. / Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Institute of Teaching Aids. – K.: Atika, 2015. – P. 77-140.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ГАДЖЕТІВ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Садовніков О. К.,

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та соціології
Національний фармацевтичний університет
м. Харків, Україна*

Хіріна Г. О.,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та соціології
Національний фармацевтичний університет
м. Харків, Україна*

Сучасна науки, техніка та виробництво наповнили сучасний світ численними приладами, які змінили стиль життя, систему комунікації та достатньо широко використовуються майже в усіх сферах життя людини та суспільства. Не є винятком й освітня сфера. Зараз важко уявити, що освітяни та учні зможуть відмовитися від мультимедійної дошки та проектора, комп'ютера, смартфона та інших гаджетів, що використовуються як в учбовому процесі так й у повсякденному житті. Гаджетів за допомогою яких спрощуються взаємодія, здійснюється пошук необхідної інформації, проводиться контроль засвоєння матеріалу, робляться відкритими результати навчальної та наукової діяльності [1, с. 163-165].

Природньо, що молодь, як соціальна група яка більш відкрита для всього нового, використовує сучасні гаджети більш активно ніж попереднє покоління, а це породжує певні суперечки та дискусії щодо

доречності та межах використанні гаджетів в навчальному процесі. Але ж, здається що вести суперечки вже надто пізно, не можна загальмувати процес розвитку який вже йде, не можна та й не потрібно відмовлятися від того, що вже з успіхом використовується, робить процес навчання більш комфортним, додає можливостей для отримання наукової та учбової інформації, спрощує обробку інформаційних ресурсів та й ще здійснює безліч можливостей при використанні численних функцій та програмного забезпечення. При тому, чим більш сучасний гаджет, чим більш він технологічно досконалий, тим більші можливості він надає. І ось тут ми маємо першу проблему, гаджети які мають студенти та вміння їх використовувати, нажаль, так буває, опереджають технічну базу та навички яку мають викладачі, а іноді і навчальний заклад. Це призводить до розбіжностей між завданнями які покладає викладач на студентів та їх виконанням, якщо викладач сподівається на роботу студента, то в реальності цю роботу виконує гаджет, студент зникає до спрощення, не прагне до самостійності, не бачить сенсу в процесі навчання, який може здаватися невідповідним сучасності, взагалі втрачає інтерес та усю власну роботу доручає гаджету [2, с. 38-39]. Гаджет перевертається не в інструмент задля допомоги в навчанні, а навпаки стає перепоною. Не кажучи вже й про розважальні можливості гаджетів, захопленість цими можливостями з боку деяких студентів, нездорове звикання до розваг, що надають гаджети та витрачання навіть учбового часу не доцільно.

Ще однією проблемою слід зазначити, не володіння викладачами повноцінними знаннями можливостей сучасних гаджетів, а це призводить до того, що викладачу неможливо раціонально оцінювати якість знань студенту, і так само якість своєї роботи, доцільність різних форм навчання. До того ж коли студент знає, що зможе знайти відповіді при написанні роботи, він навряд чи буде сумлінно готуватися до заняття, що дуже негативно вплине на якість його знань. При такому підході рівень

підготовки в майбутнього фахівця буде не достатнім. Крім того, студенти бачать некомпетентність викладача та несправедливість в оцінювання якості роботи студента, що також не сприяє процесу навчання.

Виходячи з усього вище переліченого можна зробити висновок, що використання гаджетів буде корисним лише за умови достатньо високої самодисципліни студента, а також обізнаності викладача сучасними технологіями, що в наших реаліях не завжди відповідає бажаному рівню. Для подолання цього може стати в нагоді проведення відповідними фахівцями вебінарів на яких викладачі зможуть набути орієнтирів в розумінні можливостей сучасних гаджетів та їх використанні в навчальному процесі, надання викладачам реального часу для знайомства з сучасними технічними можливостями та їх адаптації до навчального процесу, зробивши це часами «другої половини» загального навантаження, налагодження зав'язків між фахівцями в галузі сучасних технологій та викладачами для розуміння навчальних проблем, пов'язаних з гаджетами та їх доцільного використання, адаптації навчальних програм та засобів контролю знань з врахуванням реалій, в яких навчається сучасний студент, для чого наголошувати на творчих завданнях, а не тільки захоплюватися тестами, рефератами та завданнями які вже не потребують зусиль з боку сучасного студента, а необхідні тільки як форми контролю «роботи» студента.

Література:

1. Матвієнко Ю. С. Застосування технології доповненої реальності в освітній галузі. *Новітні інформаційно-комунікаційні технології в освіті* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених та студентів 18-19 лист. 2015 р. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. С. 163-165.

2. Мізюк В. А. Змішане навчання як проблема сучасного освітнього простору. *Педагогічний альманах* : зб. наук. праць. Вип. 41. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». С. 37-44.

OPEN UKRAINIAN CITATION INDEX ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВІДСТЕЖЕННЯ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЦИТОВАНOSTІ УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ, ВИДАНЬ ТА УСТАНОВ

Середа Х. В.,

науковий співробітник сектору

інформаційно-комунікаційних технологій і наукометрії

відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти

Державна науково-педагогічна бібліотека України

імені В. О. Сухомлинського

м. Київ Україна

Засновники Ukrainian Research Information System: планують врахувати об'єктивну різницю між природничо-математичними та гуманітарними науками. Перший елемент системи – це Open Ukrainian Citation Index, база даних наукових цитувань. Детальна інформація знаходиться на офіційному сайті Open Ukrainian Citation Index [1].

«Індекс» – у даному випадку має значення «показчик», «база даних»; він не є цифровим значенням, призначеним для вимірювання чи відстеження змін його кількісної характеристики (на відміну від індексу Гірша, h-індексу). Офіційна аналітика за цим сервісом не ведеться.

Open Ukrainian Citation Index (OUCI) – відкритий український індекс наукового цитування, розробку якого у 2018 р. розпочала Державна науково-технічна бібліотека України за дорученням Колегії Міністерства

освіти і науки України. Ресурс індексуватиме українські наукові видання, що передають метадані в Crossref для отримання DOI та надаватиме інформацію про кількість цитувань публікацій на підставі аналізу метаданих тих видань, що використовують сервіс Cited-by та підтримали Initiative for Open Citations. Інструментарій OUCI спростить пошук та доступ до наукових публікацій для вчених і бібліотекарів, дозволить бібліометристам вивчати зв'язки між авторами та документами з різних наукових дисциплін.

Інструментарій OUCI дає змогу розпочати процес збору об'єктивної інформації щодо досліджень з гуманітарних дисциплін, побачити науковий ландшафт у його реальному стані. Він є виключно інформаційним ресурсом.

Гуманітарії та природничники весь час провадять активну дискусію щодо ефективності результатів своїх наукових досліджень та їх відображення у наукових журналах.

Підвідомчим установам НАПН України та науковим періодичним виданням, засновником / співзасновником яких є установа, необхідно:

- передавати метадані наукових публікацій до Crossref із зазначенням ORCID iD авторів і переліків використаних джерел та присвоєнням усім науковим публікаціям DOI;
- підтримати ідею відкритої науки шляхом долучення до I4OC: (Initiative for Open Citations)
- установам, що приєдналася до Crossref та вже присвоювали DOI, встановити долучення до I4OC за посиланням: <https://www.crossref.org/reference-distribution/>;
- установам, що не долучилися до I4OC, відкрити переліки використаних джерел для усіх розміщених під її префіксом DOI публікацій. Детальніша інформація міститься у практичному посібнику С. Назаровця та Т. Борисової [2].

У разі відсутності DOI, метадані наукових праць не передаються до Crossref та відповідно не будуть відображені в Open Ukrainian Citation Index.

Open – citation, information, science

Crossref – наразі найбільша база відкритих цитувань у світі.

Переваги інструментарію OUCI:

- 1) не має регіональних обмежень і не надає перевагу конкретним регіональним мовам,
- 2) присвоює DOI для опублікованих наукових цифрових об'єктів – статей у серіальних та періодичних виданнях, монографій і їх розділів, матеріалів конференцій.

Система дає змогу: протидіяти академічній недоброчесності; розкривати механізми витрат коштів платників податків.

Звідки беруться дані для OUCI. Аналіз наукових цитувань. Вчені використовують різні стилі наукових цитувань. Навіть сучасним системам важко відстежити цю інформацію. Ці системи в світі комерціалізувалися.

Але ідея відкритих цитувань отримала велику підтримку в світі, великі видавництва відкрили доступ до даних. На вересень 2019 року 58 % наукових цитувань усього світу є відкритими.

$OUCI = (Crossref + Cited By) + (Open Citation + ORCID)$

Видавці подають у Crossref списки використаної літератури, алгоритм Crossref порівнює отримані метадані з посиланнями на DOI і встановлює зв'язки між записами в базі.

Стати членом Crossref може будь-яка організація (видавництво, університет, науковий інститут, урядова організація), що видає наукову чи професійну літературу.

Членство у Crossref може бути трьох типів:

- Member – видавець сам публікує та сам присвоює DOI для своїх видань;

- Sponsoring Member – видавець публікує власний контент, а також має право укладати із Crossref угоди від імені інших організацій. Кожній із таких організацій присвоюється власний префікс DOI, проте комунікацію із Crossref та оплати річних внесків і рахунки за реєстрацію DOI проводиться Sponsoring Member.
- Sponsoring Organization – організація, яка не видає власного контенту, але має право укладати угоди із Crossref від імені інших організацій.

Видавцям (Member та Sponsoring Member) присвоюються унікальні префікси DOI. Sponsoring Organization не має власного префіксу, проте має можливість отримувати префікси для інших видавців. Видавець може обрати той тип членства, який йому найбільше підходить. При цьому варто врахувати кількість публікацій у рік, можливість самостійно проводити фінансові операції у валюті тощо.

Для того, щоб присвоювати DOI публікаціям, видавець повинен:

- Звернутися в реєстраційну агенцію Crossref (<https://www.crossref.org/membership/>);
- Підписати угоду з Міжнародною асоціацією видавців PILA (Publishers International Linking Association, Inc.);
- Сплатити річний внесок (від \$275);
- Отримати префікс (перелік усіх префіксів українських видавців станом на 01.12.2018 можна знайти за посиланням <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1DunoM6JlWRQzJgXqFRRGajQx0y3Zpj2XLIPxZFPMKo>).

Сервіс Cited-by сервіс від Crossref. Cited-by надає інструментарій для відслідковування цитування публікації: підраховує їх кількість та вказує посилання на документи, які цю публікацію цитують. Члени Crossref, які беруть участь у Cited-by, надають інформацію про документи, що процитовані у публікаціях, для яких вони реєструють DOI, і, водночас, можуть отримати інформацію про те, які документи цитують їхні видання.

У такий спосіб сервіс Cited-by допомагає користувачам знаходити потрібні наукові публікації, з'ясувати, які роботи виявились найбільш впливовими у науковій спільноті, досліджувати зв'язки між науковими документами.

Як взяти участь у Cited-by та відкрити свої посилання. Участь у програмі Cited-by безкоштовна, заохочується реєстраційною агенцією Crossref і Міністерством освіти та науки України. Щоб мати право використовувати Cited-by та отримувати відомості про цитування своїх публікацій, члени Crossref повинні включати в метадані пристатейні списки літератури, коли реєструють нові документи в Crossref.

Списки використаної літератури у публікаціях можуть бути подані як частина депозиту, або ж як депозит, що містить виключно перелік використаної літератури <https://support.crossref.org/hc/en-us/articles/213534146-Cited-by-overview>.

Більшість метаданих, які зареєстровані в Crossref, є загальнодоступними <https://www.crossref.org/participation/#open-references-how>. Видавці, які приєдналися до Crossref до 2018 року і відразу не встановили статус Open для посилань, повинні зв'язатися з командою підтримки Crossref (<https://support.crossref.org/hc/en-us/requests/new>) із проханням відкрити посилання для усіх розміщених під його префіксом DOI.

Чому важливо підтримувати Initiative for Open Citations. Головна ідея популярного у світі руху на підтримку відкритої науки (Open Science) полягає у тому, що весь цикл наукового дослідження (від пошуку інформації і до аналізу цитувань представлених результатів) здійснюється відкритими засобами та інструментами. І якщо ідеї відкритого доступу (Open Access) до повних текстів наукових досліджень уже понад 10 років, у неї велика кількість послідовників, в тому числі в Україні, то інші елементи відкритої науки поки що мають не таку розвинену

інфраструктуру. Серед них – відкриті цитування (Open Citations), адже дані про наукові цитування часто не представлені в машинозчитуваній формі і знаходяться під захистом непослідовних ліцензій.

Будь-який видавець, що використовує сервіс Cited-by від Crossref, може долучитися до Initiative for Open Citations, відкривши посилання та інші метадані, які він передає у Crossref. Initiative for Open Citations (<https://i4oc.org>) – це співпраця між науковими видавництвами, дослідниками та іншими зацікавленими сторонами з метою сприяння необмеженій доступності даних про цитування в науковій літературі.

Кількість посилань на обрані наукові публікації можна отримати через кілька днів після їх відкриття за допомогою API REST Crossref. Відкриті посилання, що представлені в Crossref, також, автоматично стануть доступними у OpenCitations Corpus (<http://opencitations.net>) – бази даних, яку спеціально створено для розміщення та збереження даних наукових цитувань. OpenCitations Corpus систематично збирає інформацію про цитування з бази Crossref та інших джерел.

Передача списків використаної літератури за допомогою SIMPLE TEXT QUERY. Crossref не може отримати докладну інформацію про опубліковані статті журналу лише за наявності доступу до повного тексту документу. Видавець повинен спеціально передати в Crossref метадані у машиночитаному форматі, які комп'ютерна система потім зможе коректно зберігати і опрацьовувати.

Бібліографічні посилання можуть бути передані в Crossref відразу під час реєстрації вмісту видання, або додані згодом через форму Simple Text Query (<https://doi.crossref.org/simpleTextQuery>).

Усі члени Crossref зобов'язані вказувати DOI для публікацій, які згадані у списках використаної літератури <https://www.crossref.org/membership/>

Використання форми Simple Text Query. Simple Text Query form – це безкоштовний сервіс від Crossref, що дозволяє автоматично структурувати пристатейні списки літератури у вигляді метаданих із DOI та передавати депозит у Crossref. Сервіс має обмеження на кількість опрацьованих посилань із списків літератури на місяць. Тому, якщо депозитор планує робити розмітку для понад 5000 посилань щомісяця, Crossref пропонує інші сервіси для пакетної роботи із такими запитам.

- OUCI це не новий наукометричний показник;
- OUCI це не локальна база українських журналів;
- OUCI не буде використано для хибних оцінок та маніпуляцій.

Академія Google не індексує всі документи та посилання, тому OUCI потрібний (у випадку Ви можете звернутися в редакцію і оскаржити результат чи вимагати визнати помилку).

Більшість україномовних журналів не є поганої якості, тому їх потрібно індексувати. Наразі в OUCI індексується майже півтори тисячі українських видань з різних наукових дисциплін, та 115 млн публікацій з усього світу.

Література:

1. Open Ukrainian Citation Index (Український індекс наукового цитування). Взято з : <https://ouci.dntb.gov.ua/>
2. Назаровець С., Борисова Т. Відкритий доступ до наукових цитувань. Практичний посібник. Київ: ДНТБ України, 2019. 34 с. Взято з <https://doi.org/10.5281/zenodo.2553994>.

APPLYING THE PROJECT METHOD IN TEACHING ESP AT TERTIARY SCHOOL

Tsepkalo O. V.,

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer of the Department of English for Engineering No. 2

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Kyiv, Ukraine

Within the traditional system, the process of learning English was subject-object. The introduced ECTS aims at a new personality-oriented learning based on the subject-subject relationship between a student and a teacher. The constant increase in the requirements for the level of preparation of a graduate of a higher educational institution on the one hand and the insufficient number of classroom classes on the other hand can be a stimulus to decrease in educational motivation. Lack of attention and initiative in the classroom, stereotyped actions, inability to work independently, low self-esteem – this is by no means a complete list of manifestations of low levels of educational motivation. In the modern educational process, the priority is given not just to teaching students, the transfer of subject knowledge, skills and abilities, the volume of which is constantly and steadily growing, but his personality as an active participant in the process, with the appropriate structure of the motivational sphere. Rating and incentive points motivate students to actively work on a practical lesson, seminar, writing modular and test papers, which contributes to the quality of students' knowledge of the subject program. Individual tasks and independent work, as components of the credit-module system, give an opportunity to creative students to express themselves. Distance education, the use of chat technology, the method of projects and

other modern Internet technologies increase the individual level of the student in a foreign language.

The project method is a situation close to real professional life. This method differs from other methods of individual work by the presence of a research problem that is relevant today; a clear conduction structure inherent in this method; mandatory components of the research method (problem, purpose, results, data analysis, conclusions).

The problem of the project method in teaching foreign languages was studied by numerous scientists L, Didukh, E. Polat, E. Arvanitopulo, R. Borisova, N. Gavrish, S. Nikolaeva and others. As mentioned, any project has a clear structure and consists of several stages which we are going to clarify in detail.

Preparatory. The preparatory stage is to determine the theme, purpose and objectives of the future project. One of the most important elements of this stage is distribution of tasks among students who are engaged in finding the necessary information, analysis and formation of personal opinion. The experience shows that students are quickly involved in such an interactive event that helps increase motivation to learn the language. The preparation stage is an important and necessary element in the successful implementation of the project work. It is worth remembering that the tasks should correspond to the student's individual style and the work is organized in such a way that students with a better level of language proficiency help others with insufficient levels. Such teamwork not only allows mastering the language effectively, but also helps to overcome the language and psychological barrier in its study.

Organizational. The organizational stage is the actual protection of each group's own projects.

Final. The final stage is characterized by summarizing and determining the winners (if provided by the course). At this stage, it is

necessary to thank the students for their active work, discuss successful performances and correct the mistakes [1].

It is worth noting that there are several types of projects, depending on the purpose, objectives and goals that the teacher sets during the project. Therefore, projects are divided into: creative projects; practice-oriented projects; information projects; role-playing games; research projects [2].

One of the interactive projects in the technical university is a project – role-playing game "Engineering Fair". The Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute students are actively participate in the preparation and conduct of such an interactive event, carefully select the necessary material using professional vocabulary studied in at the final stage of baccalaureate, get acquainted with new grammatical constructions, and features of the technical text in English, process newspaper materials and articles, and also available materials online.

At the introductory stage, students participating in the event are divided into two groups. The first group consists of representatives of competing companies, who must present their projects in the form of presentations. The second group consists of potential investors. The first group, in turn, is divided into several subgroups, each of which is responsible for developing its own project. Students participating in the project collect information about the latest technologies in the field of chemical engineering, analyze information, conduct questionnaires to determine demand, develop a project and design it in the form of presentations and poster-schemes. The students of the second group, investors, prepare possible questions for future projects.

During the project, students of the first group present their projects to potential investors, who in turn choose the projects that are most interested. Thus, the project method takes one of the priority places in the study of any foreign language for special purposes. The rapid growth of demand for the study of one or even several foreign languages has led to rethinking of

approaches to learning, and especially ESP. Thus, we can identify the following advantages of the rating system for ESP learning: high motivation to learn, objective assessment of student's knowledge; competitiveness in the world market; the presence of competition in education; increase student's and teacher's mobility and strengthening students' knowledge control.

References:

1. Дідух Л. І. Використання методу проєктів у навчанні іноземних мов / Л. І. Дідух // Вісник Черкаського ун-ту. – Серія «Педагогічні науки». – Черкаси : ЧПУ, 2011. – Вип. 211. – Ч. 2. – С. 50-61.
2. Ніколаєва С. Ю. Проектна робота “Europe is more than you think” для учнів ст. школи / С. Ю. Ніколаєва // Інозем. Мови. – 2006. - № 1. – С. 3-16.

AUTHENTIC SPECIALISM-RELATED VIDEO MATERIALS FOR ESP INSTRUCTION TO CHEMICAL ENGINEERING STUDENTS

Tsepka O. V.,

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer of the Department of English for Engineering No. 2

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Kyiv, Ukraine

The change in political and economic conditions has led to a change in the requirements for a university graduate. Currently, a graduate in the labour market who speaks a foreign language at a fairly high level is in demand. According to the survey, among the requirements for training a specialist,

knowledge of a foreign language takes the second place, giving way only to the professional competence and is ahead of computer skills [2, p. 69-73].

The requirements of modern society for a university graduate in the field of foreign language proficiency determine the ultimate goals of language training. Modern professional activity of a mechanical engineer requires new approaches to the organization of student's instructing at the university, creating flexible educational systems providing high quality professional training. This is primarily due to the high importance of mechanical engineering in the national economy.

According to G. Aksenova [1], who examined over 200 peripheral universities and as many technical schools, the graduates can read specialism-related literature with a dictionary, reproduce memorized everyday topics, but they hardly express their own thoughts in a foreign language. In addition, the practice shows that most students of technical universities stop practicing in foreign language at the end of the course of foreign languages and lose previously acquired language skills and abilities. As a result, after entering the magistracy or PhD course, where language learning is conducted at a higher professional level, or start working experience, graduates with similar knowledge level often face difficulties in making professional contacts. In addition, modern educators note the need for a special approach to teaching ESP, emphasizes the interdependence between student's proficiency and student's ability to the technical translation [3, p. 68-79].

In our opinion, a new modern approach to the content, methods, teaching aids, the teacher and student's activities, their relationships nature, views on knowledge, training and motivation. Modern graduates, regardless of the activity field, must possess the professional social communication skills, be familiar with the business world organizational structure, the business etiquette norms.

The achievement of this goal can serve the use of various multimedia tools and videos [4, p. 16-26]. It promotes implementation an important requirement of the communicative methodology to create conditions for not only language acquisition, but also for foreign language reality. Videos can differ in authenticity, information saturation and language tools concentration.

The main goal of our study was to develop a concept for creating a multimedia distant course for independent work of fourth year students of chemical engineering faculty at Igor Sikorsky KPI during student's conducting scientific and research work. When developing the distant course, with the permission of the authors we used video extracts from Youtube video hosting, then we conducted certain modifications taking into account essential methodological requirements (we used a video editing software Format Factory) – the video extract duration, student's feasibility, the ability of perception, the pace of speech, compliance with language proficiency, relevance to specialism-related vocabulary, lack of distracting advertising. Everything needless was cut and saved with custom resolution to incorporate in the distant course publishing it on the Moodle educational platform hosted by the Ukrainian Institute of Educational Technologies in Education.

Speaking about positive features of authentic video stuff taken from Youtube video hosting we should admit that in some cases, the use of subtitles can also be useful for student's comprehension of the video clip content.

The analysis of the educational and methodical literature and our own practice showed that authentic video materials has great potential opportunities for solving training, educational issues. Reliance on authentic video material creates favourable conditions for mastering the learner with new vocational information, speech knowledge of native speakers, helps students become familiar with the life of the people. The effect of presence and the effect of complicity are born, increasing student's interest in perceived material.

This greatly increases the motivation and intensity of language preparing students for international professional communication, develops listening skills, allows you to increase volume and level educational material in the allotted time for classes.

The use of such materials seems to us extremely important, since they are an example of a modern foreign language and give the illusion of participation in the daily life of the country, which serves as an additional incentive to increase student's motivation.

References:

1. Аксенова Г. Н. Интенсификация учебного процесса по иностранным языкам в неязыковом вузе. – Уфа: Башк. гос. ун-т, 1985. – 184 с.
2. Зимняя И. А. Психологическая характеристика студента и ее учет в обучении иностранному языку // Интенсивное обучение иностранным языкам в высшей школе. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1987. – № 6. – С. 69-73.
3. Hatam A. H. The evaluation of the effectiveness of ESP courses in enhancing technical translation proficiency: a case study of ESP course for mechanical engineering students / Hatam A. H., Shafiei S. // English Language Teaching. – Vol. 5. – № 5 (May 2012), – P. 68-79.
4. Hossain Md.J. ESP needs analysis for engineering students: a learner centered approach, Presidency University. – Vol. 2. – № 2 (July 2013), – P. 16-26.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Шалова Н. С.,

*старший викладач кафедри англійської
мови технічного спрямування № 2*

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний університет

ім. Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Дистанційне навчання – єдиний вихід із ситуації, яка склалась у зв'язку з викликами, з якими зіткнулись викладачі вузів в умовах пандемії. Взагалі для навчання «на відстані» потрібно мати сильну мотивацію і самоорганізацію, бо, як відомо, дистанційне навчання – це, перш за все, самоосвіта, тобто здатність студента працювати самостійно. Для когось це є перевагою, а для когось, навпаки, недоліком, – все залежить від людини та її характеру.

Отже, які ж переваги дистанційного навчання для навчання іноземної мови.

Онлайн-платформа є корисною тим, що дозволяє зберігати і переглядати відеоматеріали. У будь-який момент студент може повторити пройдений матеріал або уточнити те, що не зрозумів з першого разу. Також записи уроків корисні в цілях контролю. Онлайн-платформа з англійської мови дає хороші можливості по вивченню здібностей студента.

До онлайн-платформи з англійської мови можна здійснювати доступ з будь-якої точки земної кулі. Ви не зобов'язані переривати навчання, якщо вам знадобилося кудись виїхати. І зовсім не потрібно

тягнути з собою сумки з навчальним матеріалом. Все знаходиться в електронній формі на певному ресурсі, до якого ви можете звернутися тоді, коли вам буде зручно [1, с. 6].

Добре розроблена онлайн-платформа з англійської мови не напружує студента, користуватися нею легко і просто. Інтерфейс побудований так, що його може зрозуміти навіть недосвідчений користувач Інтернету.

Серед сучасних методик вивчення мови найбільш популярним став метод проблемного навчання (problem-based learning) – вивчення мови з метою вирішення конкретної проблеми. Методика придатна не тільки для навчання мовам. Метод PBL має на увазі накопичення інформації і формування здібностей вирішувати проблему в критичній ситуації шляхом моделювання подібних ситуацій [2, с. 93].

Але є і деякі недоліки, а саме:

1. Не кожен може зібратися і налаштуватися на серйозну роботу в домашній обстановці. У навчанні важливо сконцентруватися, а вдома це зробити не так просто, потрібно володіти достатньою рішучістю і націленістю на успіх.
2. Процес можуть зруйнувати збої в роботі інтернету, неполадки комп'ютера або перебої електроенергії. Таке трапляється не часто, але тим не менш, подібні ексцеси можуть викликати масу неприємних наслідків.
3. Напружена психологічна обстановка у світі, пов'язана з невизначеністю ситуації, обмежене коло спілкування, тощо.

Система дистанційного навчання розрахована переважно на людей достатньо свідомих, які не потребують постійного контролю з боку викладача. Тому найбільш важливими компонентами дистанційного навчання є: створення практичних ситуацій під час навчального процесу, можливість для студента проявити себе, самореалізуватися, чіткість організації навчального процесу та індивідуального підходу.

Література:

1. Гуржій А. М. Інформаційні технології в освіті / Проблеми освіти: наук. метод. зб. – К.: ІЗМН, 1998. – Вип. II. – С. 5-11.
2. Хассон В. Дж. Критерії якості дистанційної освіти / В. Дж. Хассон, Е. К. Вотермен // Вища освіта. – 2004. – № 1. – С. 92-99.

ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Павлюк Л І.,

асистент кафедри туризму

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

Туризм – одна із найприбутковіших галузей світової економіки, оскільки забезпечує суттєву дохідну частину до бюджетів понад 40 країн, сприяє підвищенню показників зайнятості, адже кожний п'ятнадцятий працівник у світі працевлаштований саме у туристичній сфері. Та поруч із позитивним впливом на світову економіку стрімкий розвиток туризму призвів до помітних негативних змін у навколишньому природному середовищі. Усвідомлення таких змін зумовило потребу в пошуку методів та засобів зменшення негативного впливу господарської діяльності людства на стан довкілля.

Починаючи з другої половини ХХ ст. особливого поширення набуває поняття «екологічний туризм». Існує чимало визначень цього поняття, узагальнивши які, можна стверджувати, що екологічний туризм – це вид туризму, який полягає в здійсненні подорожей у місця з відносно незайманою природою, до цінних у природному відношенні об'єктів з метою отримання задоволення від перебування на природі, розширення знань про неї та оздоровлення.

Порівняно з іншими видами туризму екотуризм має кілька особливостей, серед яких:

- перебування в місцях з відносно незайманою природою або в місцях, які в природному відношенні є цінними та рідкісними;
- мінімізація негативного впливу на природу;
- екологічна освіта та виховання;
- певна фізична активність;
- гуманізм;
- економічна підтримка заходів, спрямованих на збереження природи, зокрема у відвідуваних місцях [1, с. 4].

Україна багата на різноманітні природні туристичні ресурси, що є важливою передумовою розвитку екологічного туризму. Це кліматичні, біологічні, гідрологічні, ландшафтні ресурси, джерела мінеральних вод, лікувальні грязі та ін. За деякими підрахунками, загальна площа земель, придатних для рекреації і туристичного використання, займає 9,4 млн. га, що становить 15,6 % усієї території України. З них 7,1 млн. га припадає на рівнинні рекреаційні території, 2,3 млн. га – на гірські (1,9 млн. га – на Карпати і 0,4 млн. га – на Кримські гори). Умовно придатні для туристичного використання – 7,8 млн. га [2, с. 57].

Найбільш сприятливим для рекреації є клімат Причорноморської частини України. Завдяки взаємодії сухих степових і теплих вологих морських повітряних мас тут створюється специфічний, корисний для здоров'я мікроклімат. Сумарна кількість сонячних годин становить 2500 на рік, а річна сума температур – понад 10 градусів – 2800–3600 годин на рік. Особливо цінний для рекреації субтропічний клімат південного берега Криму, для якого характерна тепла і волога зима та жарке і сухе літо. Море, яке влітку нагрівається до +24 – +28 °С (прибережні води), теплий клімат приваблюють сюди багато туристів. Щороку кількість, придатних для купання днів в середньому складає 180. Завдяки цим чинникам вся приморська територія України має великі можливості щодо розвитку екотуризму та й туризму взагалі.

Іншим природним туристичним ресурсом нашої країни є її ліси. Основними лісоутворювальними породами є сосна, смерека, дуб, граб, бук. Найціннішими для туристичного використання і оздоровлення є соснові (Полісся) та смерекові (Карпати) ліси. Перебування в них позитивно впливає на дихальну, кровоносну й імунну системи, має заспокійливу дію, підвищує тонус.

Мінеральні води є по всій території України, та найбільше їх на Закарпатті, в Луганській, Дніпропетровській, Полтавській, Рівненській областях, трохи менше в Івано-Франківській, Харківській, Житомирській, Вінницькій та Хмельницькій. Цілющі лікувальні властивості мають води Передкарпаття (Моршин, Східниця, Трускавець) [2, с. 58].

Великі запаси лікувальних грязей зосереджені на півдні України (Куяльницький, Ходжибейський, Шоболоцький, Тилігульський лимани, озера Гаплі, Саки). Грязеві курорти є також у Немирові, Моршині, Миргороді.

Великий туристичний потенціал мають Карпати і Кримські гори. Крім прекрасних краєвидів і чистого повітря, які є в Карпатах, тут є можливості для розвитку різноманітних видів гірськолижних видів спорту. Крим має чудові можливості щодо альпінізму і спелеології. Досить популярними, як у Кримських горах, так і в Карпатах, є звичайні мандрівки горами.

По всій території України розташовані різноманітні природоохоронні об'єкти, такі як: заповідники, заказники, національні і ландшафтні парки, пам'ятки природи тощо.

Також є багато природних територій і об'єктів, придатних для відпочинку. Це річки, озера, окремі скелі, каньйони і просто території з чудовими краєвидами [2, с. 59].

Підводячи підсумки, можна говорити, що Україна має досить потужний природно-рекреаційний потенціал для розвитку туризму,

зокрема екологічного. Але, на жаль, низький рівень екологічної свідомості туристів, відсутність кваліфікованих кадрів, мала кількість туроператорів, які пропонують екотури, недосконала законодавча база, що не регулює питання екології та зменшення негативного впливу туризму на довкілля, зменшують перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. За таких умов екологічний туризм в Україні хоча й розвиватиметься, проте досить повільними темпами.

Література:

1. Вишневський В. І. Екологічний туризм : навчальний посібник / В. І. Вишневський. – К. : Інтерпрес ЛТД, 2015. – 140 с.
2. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес : теорія та практика. Навч. пос. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.